

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MARDİN MİDYAT'TAKİ SÜRYANİLERİN HALKOYUNLARI VE OYUN
MÜZİKLERİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Senem KURNAZ**

Anasanat Dalı : Türk Müziği

Programı : Türk Müziği

HAZİRAN 2009

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MARDİN MİDYAT'TAKİ SÜRYANİLERİN HALKOYUNLARI VE OYUN
MÜZİKLERİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Senem KURNAZ
(406011014)**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 30.04.2009

Tezin Savunulduğu Tarih : 03.06.2009

**Tez Danışmanı : Yrd.Doç. Bülent KURTİŞOĞLU (İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Prof.Dr. Fikret DEĞERLİ (Yeditepe U.)
Doç. Serpil MURTEZAOĞLU (İTÜ)**

HAZİRAN 2009

ÖNSÖZ

Süryaniler ile ilgili çalışmam lisans dönemimde, 1999 yılında başlamıştır. Bitirme ödevi olarak verdiğim Süryani Sosyo-Kültürel Yapısı konusu vasıtasıyla Süryani cemaatini tanıma fırsatını yakaladım. Yüksek lisans tez konum olarak, dilleri tehlike altındaki diller kapsamına alınan, yok olmaya yüz tutmuş bir kültürün parçası olan Süryani halkoyunları ve oyun müzikleri olarak belirledim. Kültürel dokusuna oldukça zor ulaşılabilen bir cemaat olan Süryanilerin halkoyunlarını ve oyun müziklerini inceleyen yazılı kaynakları Türkiye’de bulmakta zorluklar çektim. Tarlabası’nda bulunan ve İstanbul Süryaniler’inin toplandığı ana kilise olan Meryem Ana Kilisesi ile başlayan araştırma çalışmalarına 10 yıl devam ettim. Ancak yıllardır dinsel farklılıklarından dolayı içe dönük yaşayan Süryaniler’in beni kabul edip, bir şeyleri paylaşmaları Mardin-Midyat seyahatlerim sayesinde olmuştur.

2007 yılı 1 Nisan Süryani Ulusal bayramındaki 3 günlük sempozyuma Sabo Boyacı’nın davetiyle, halen Maltepe Üniversitesi öğretim görevlisi, belgesel yönetmeni, fotoğrafçı Hakan Aytekin ile birlikte katılmam bilgilerimin artmasına katkıda bulunmuştur. Bu sempozyum esnasında bize evini açan İbrahim Amca ve İftar teyzeye teşekkürlerimi sunarım. 3 Günlük sempozyum boyunca dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen, konularında uzman olan katılımcılarla tanışıp sohbet etme fırsatı yakaladım. 1 Nisan günü düzenlenen şenlikte tek Süryani halkoyunları grubu olan Hoşaba ile tanışıp oyunları gerçek kaynaklarından kayıt etme fırsatı yakaladım. Hoşaba grubuna da bu yardımlarından dolayı teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Bu çalışmanın yapılması mevcut literatürün taranması, yörede yapılan araştırma, görüşme, gözlem ile çerçevelendirilmiş ve görsel işitsel kayıtlarla desteklenmiştir.

Tez çalışmalarım için bulunduğum Midyat’ta beni evlerine konuk eden, köy köy dolaştıran Süryani cemaatine, İstanbul’daki Mezoder üyelerine, bilgileri kayıt altına almamda, teknik destekte bana yılmadan yardımcı olan can dostlarım Mehmet Bayrak’a, Mahir Polat’a, Hakan Küçüköz’e, nota yazılımlarında Dursun Polat’a, Eren Ergen’e, bilgisayar kullanımında Taner Temizer’e, araştırma gezimde beni yalnız bırakmayan Yeşim Kartaler’e, Danışman Öğretmenim Yrd. Doç. Bülent Kurtişoğlu’na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nisan 2009

Senem KURNAZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMALAR	v
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	xiii
SUMMARY	xv
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Yöntemi	3
2. SÜRYANİ KAVRAMI VE TARİHİ	5
2.1 Süryani Kavramı	5
2.2 Süryani Tarihi.....	5
2.2.1 Süryani göçleri ve yerleşim yerleri	6
2.2.2 Süryanilerde ibadet	7
2.2.2.1 Namaz kılma	7
2.2.2.2 Süryanilerde oruç	8
2.2.2.3 Vaftiz	9
2.2.2.4 Evlilik	9
2.2.2.5 Ölüm.....	10
3. SÜRYANİ UYGARLIĞI	13
3.1 Yazı.....	13
3.2 Edebiyat	14
3.3 Görsel Sanatlar	16
3.3.1 Süryanilerde mimari ve taş işçiliği	17
3.3.2 Telkari	19
3.3.3 Basmacılık.....	21
3.4 Şarapçılık ve Bağcılık	22
4. TÜRKİYELİ SÜRYANİLER	25
4.1 Sosyo Ekonomik Yapı	25
4.2 Toplumsal Yapılar	26
4.3 Ekonomi.....	30
5. MARDİN-MİDYAT GELENEKSEL YAŞAMINDA SÜRYANİ HALKOYUNLARI, OYUN MÜZİKLERİ VE GİYİM-KUŞAM	35
5.1 Süryanilerde Halkoyunları	35
5.1.1 Oyun Yazılımları	36
5.1.1.1 Şehhani	36
5.1.1.2 Bario	47
5.1.1.3 Erzitema	52
5.1.1.4 Gulle	62
5.1.1.5 Peyda	70
5.1.1.6 Hıddıkmedin	78
5.1.1.7 Zamoke	81
5.1.1.8 Şorra	88
5.1.1.9 Kollar	96

5.2 Oyun Müzikleri	110
5.2.1 Ritm notaları ve analizi	111
5.3 Süryanilerde Giyim-Kuşam ve Süslenme	111
5.3.1 Kadınlarda giyim-kuşam ve süslenme	112
5.3.2 Erkeklerde giyim-kuşam	116
6. SONUÇ.....	121
KAYNAKLAR.....	123
EKLER	127
EK A. Müzik Notaları	127
EK B. Ritim Notaları.....	136

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
g.y.	: Gösterilen yer
İ.T.Ü.	: İstanbul Teknik Üniversitesi
Öğr. Gör.	: Öğretim görevlisi
Prof.	: Profesör
T.M.D.K.	: Türk Müziği Devlet Konservatuarı
THM	: Türk Halk Müziği

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Midyat haritası (http://www.midyat.gov.tr/).....	7
Şekil 3.1 : Telkari çalışması yapan gençler	20
Şekil 3.2 : Tahta basma kalıbı.....	22
Şekil 5.1 : Şehhani oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.....	36
Şekil 5.2 : Şehhani oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.....	36
Şekil 5.3 : Şehhani oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.....	37
Şekil 5.4 : Şehhani oyununun 3. ve 4. zamanına ait bir görünüm.....	37
Şekil 5.5 : Şehhani oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.....	37
Şekil 5.6 : Şehhani oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.....	38
Şekil 5.7 : Şehhani oyununun 7. ve 8. zamanına ait bir görünüm.....	38
Şekil 5.8 : Şehhani oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.....	39
Şekil 5.9 : Şehhani oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.....	39
Şekil 5.10 : Şehhani oyununun 11. ve 12. zamanına ait bir görünüm.....	40
Şekil 5.11 : Şehhani oyununun 13. zamanına ait bir görünüm.....	40
Şekil 5.12 : Şehhani oyununun 14. zamanına ait bir görünüm.....	40
Şekil 5.13 : Şehhani oyununun 15. ve 16. zamanına ait bir görünüm.....	41
Şekil 5.14 : Şehhani oyununun 17. zamanına ait bir görünüm.....	41
Şekil 5.15 : Şehhani oyununun 18. zamanına ait bir görünüm.....	41
Şekil 5.16 : Şehhani oyununun 19. 20. ve 21. zamanına ait bir görünüm.....	42
Şekil 5.17 : Şehhani oyununun 22. zamanına ait bir görünüm.....	42
Şekil 5.18 : Şehhani oyununun 23. ve 24. zamanına ait bir görünüm.....	43
Şekil 5.19 : Şehhani oyununun 25. zamanına ait bir görünüm.....	43
Şekil 5.20 : Şehhani oyununun 26. zamanına ait bir görünüm.....	44
Şekil 5.21 : Şehhani oyununun 27. ve 28. zamanına ait bir görünüm.....	44
Şekil 5.22 : Şehhani oyununun 29. zamanına ait bir görünüm.....	45
Şekil 5.23 : Şehhani oyununun 30. zamanına ait bir görünüm.....	45
Şekil 5.24 : Şehhani oyununun 31. zamanına ait bir görünüm.....	45
Şekil 5.25 : Şehhani oyununun 32. zamanına ait bir görünüm.....	46
Şekil 5.26 : Şehhani oyununun 33. zamanına ait bir görünüm.....	46
Şekil 5.27 : Şehhani oyununun 34. zamanına ait bir görünüm.....	46
Şekil 5.28 : Şehhani oyununun 35. ve 36. zamanına ait bir görünüm.....	47
Şekil 5.29 : Bario oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.....	47
Şekil 5.30 : Bario oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.....	48
Şekil 5.31 : Bario oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.....	48
Şekil 5.32 : Bario oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.....	48
Şekil 5.33 : Bario oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.....	49
Şekil 5.34 : Bario oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.....	49
Şekil 5.35 : Bario oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.....	49
Şekil 5.36 : Bario oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.....	50
Şekil 5.37 : Bario oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.....	50
Şekil 5.38 : Bario oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.....	50
Şekil 5.39 : Bario oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.....	51

Şekil 5.40 : Bario oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	51
Şekil 5.41 : Bario oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.	51
Şekil 5.42 : Bario oyununun 11. ve 12. zamanına ait bir görünüm.	52
Şekil 5.43 : Erzitema oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.	52
Şekil 5.44 : Erzitema oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.	52
Şekil 5.45 : Erzitema oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.	53
Şekil 5.46 : Erzitema oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.	53
Şekil 5.47 : Erzitema oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.	53
Şekil 5.48 : Erzitema oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.	54
Şekil 5.49 : Erzitema oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.	54
Şekil 5.50 : Erzitema oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.	54
Şekil 5.51 : Erzitema oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.	55
Şekil 5.52 : Erzitema oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.	55
Şekil 5.53 : Erzitema oyununun 6. ve 7. zamanına ait bir görünüm.	55
Şekil 5.54 : Erzitema oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.	56
Şekil 5.55 : Erzitema oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.	56
Şekil 5.56 : Erzitema oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.	56
Şekil 5.57 : Erzitema oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	57
Şekil 5.58 : Erzitema oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	57
Şekil 5.59 : Erzitema oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.	57
Şekil 5.60 : Erzitema oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.	58
Şekil 5.61 : Erzitema oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.	58
Şekil 5.62 : Erzitema oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.	58
Şekil 5.63 : Erzitema oyununun 13. ve 14. zamanına ait bir görünüm.	59
Şekil 5.64 : Erzitema oyununun 15. zamanına ait bir görünüm.	59
Şekil 5.65 : Erzitema oyununun 16. zamanına ait bir görünüm.	59
Şekil 5.66 : Erzitema oyununun 16. zamanına ait bir görünüm.	60
Şekil 5.67 : Erzitema oyununun 17. zamanına ait bir görünüm.	60
Şekil 5.68 : Erzitema oyununun 17. zamanına ait bir görünüm.	60
Şekil 5.69 : Erzitema oyununun 18. zamanına ait bir görünüm.	61
Şekil 5.70 : Erzitema oyununun 18. zamanına ait bir görünüm.	61
Şekil 5.71 : Erzitema oyununun 19. zamanına ait bir görünüm.	61
Şekil 5.72 : Erzitema oyununun 19. zamanına ait bir görünüm.	62
Şekil 5.73 : Gulle oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.	62
Şekil 5.74 : Gulle oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.	62
Şekil 5.75 : Gulle oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.	63
Şekil 5.76 : Gulle oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.	63
Şekil 5.77 : Gulle oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.	63
Şekil 5.78 : Gulle oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.	64
Şekil 5.79 : Gulle oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.	64
Şekil 5.80 : Gulle oyununun 5. ve 6. zamanına ait bir görünüm.	64
Şekil 5.81 : Gulle oyununun 5. ve 6. zamanına ait bir görünüm.	65
Şekil 5.82 : Gulle oyununun 7. ve 8. zamanına ait bir görünüm.	65
Şekil 5.83 : Gulle oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	65
Şekil 5.84 : Gulle oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	66
Şekil 5.85 : Gulle oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.	66
Şekil 5.86 : Gulle oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.	66
Şekil 5.87 : Gulle oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.	67
Şekil 5.88 : Gulle oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.	67
Şekil 5.89 : Gulle oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.	67

Şekil 5.140 : Zamoke oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.	85
Şekil 5.141 : Zamoke oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.	85
Şekil 5.142 : Zamoke oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.	86
Şekil 5.143 : Zamoke oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.	86
Şekil 5.144 : Zamoke oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.	86
Şekil 5.145 : Zamoke oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	87
Şekil 5.146 : Zamoke oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	87
Şekil 5.147 : Zamoke oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.	87
Şekil 5.148 : Zamoke oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.	88
Şekil 5.149 : Şorra oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.	88
Şekil 5.150 : Şorra oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.	88
Şekil 5.151 : Şorra oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.	89
Şekil 5.152 : Şorra oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.	89
Şekil 5.153 : Şorra oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.	89
Şekil 5.154 : Şorra oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.	90
Şekil 5.155 : Şorra oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.	90
Şekil 5.156 : Şorra oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.	90
Şekil 5.157 : Şorra oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.	91
Şekil 5.158 : Şorra oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.	91
Şekil 5.159 : Şorra oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.	91
Şekil 5.160 : Şorra oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.	92
Şekil 5.161 : Şorra oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.	92
Şekil 5.162 : Şorra oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	92
Şekil 5.163 : Şorra oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.	93
Şekil 5.164 : Şorra oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.	93
Şekil 5.165 : Şorra oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.	93
Şekil 5.166 : Şorra oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.	94
Şekil 5.167 : Şorra oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.	94
Şekil 5.168 : Şorra oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.	94
Şekil 5.169 : Şorra oyununun 13. zamanına ait bir görünüm.	95
Şekil 5.170 : Şorra oyununun 14. zamanına ait bir görünüm.	95
Şekil 5.171 : Şorra oyununun 14. zamanına ait bir görünüm.	95
Şekil 5.172 : Şehhane oyununun kollarına ait bir görünüm.	96
Şekil 5.173 : Bario oyununun kollarına ait bir görünüm.	96
Şekil 5.174 : Bario oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.	96
Şekil 5.175 : Bario oyununun kollarının 2. zamanına ait bir görünüm.	97
Şekil 5.176 : Bario oyununun kollarının 3. ve 7. zamanına ait bir görünüm.	97
Şekil 5.177 : Bario oyununun kollarının 8. zamanına ait bir görünüm.	97
Şekil 5.178 : Bario oyununun kollarının 9. zamanına ait bir görünüm.	98
Şekil 5.179 : Bario oyununun kollarının 10. zamanına ait bir görünüm.	98
Şekil 5.180 : Bario oyununun kollarının 11. zamanına ait bir görünüm.	98
Şekil 5.181 : Bario oyununun kollarının 12. zamanına ait bir görünüm.	99
Şekil 5.182 : Erzitema oyununun kollarının 1. ve 4. zamanına ait bir görünüm.	99
Şekil 5.183 : Erzitema oyununun kollarının 5. ve 16. zamanına ait bir görünüm.	99
Şekil 5.184 : Erzitema oyununun kollarının 17. ve 19. zamanına ait bir görünüm.	100
Şekil 5.185 : Gulle oyununun kollarının 1. ve 8. zamanına ait bir görünüm.	100
Şekil 5.186 : Gulle oyununun kollarının 9. zamanına ait bir görünüm.	100
Şekil 5.187 : Gulle oyununun kollarının 10. zamanına ait bir görünüm.	101
Şekil 5.188 : Gulle oyununun kollarının 11. zamanına ait bir görünüm.	101
Şekil 5.189 : Gulle oyununun kollarının 12. zamanına ait bir görünüm.	101

Şekil 5.190 : Gulle oyununun kollarının 13. zamanına ait bir görünüm.	102
Şekil 5.191 : Gulle oyununun kollarının 14. zamanına ait bir görünüm.	102
Şekil 5.192 : Gulle oyununun kollarının 15. zamanına ait bir görünüm.	102
Şekil 5.193 : Gulle oyununun kollarının 16. zamanına ait bir görünüm.	103
Şekil 5.194 : Peyda oyununun kollarının 1. ve 4. zamanına ait bir görünüm.	103
Şekil 5.195 : Peyda oyununun kollarının 5. ve 10. zamanına ait bir görünüm.	103
Şekil 5.196 : Peyda oyununun kollarının 11. ve 12. zamanına ait bir görünüm.	104
Şekil 5.197 : Hıddıkmedin oyununun kollarına ait bir görünüm.	104
Şekil 5.198 : Zamoke oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.	104
Şekil 5.199 : Zamoke oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.	105
Şekil 5.200 : Zamoke oyununun kollarının 2. zamanına ait bir görünüm.	105
Şekil 5.201 : Zamoke oyununun kollarının 3. zamanına ait bir görünüm.	105
Şekil 5.202 : Zamoke oyununun kollarının 4. ve 9. zamanına ait bir görünüm.	106
Şekil 5.203 : Zamoke oyununun kollarının 10. zamanına ait bir görünüm.	106
Şekil 5.204 : Şorra oyununun kollarına ait bir görünüm.	106
Şekil 5.205 : Şorra oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.	107
Şekil 5.206 : Şorra oyununun kollarının 2. zamanına ait bir görünüm.	107
Şekil 5.207 : Şorra oyununun kollarının 3. zamanına ait bir görünüm.	107
Şekil 5.208 : Şorra oyununun kollarının 4. zamanına ait bir görünüm.	108
Şekil 5.209 : Şorra oyununun kollarının 5. zamanına ait bir görünüm.	108
Şekil 5.210 : Şorra oyununun kollarının 6. zamanına ait bir görünüm.	108
Şekil 5.211 : Şorra oyununun kollarının 7. ve 8. zamanına ait bir görünüm.	109
Şekil 5.212 : Şorra oyununun kollarının 9. ve 12. zamanına ait bir görünüm.	109
Şekil 5.213 : Şorra oyununun kollarının 13. zamanına ait bir görünüm.	109
Şekil 5.214 : Şorra oyununun kollarının 14. zamanına ait bir görünüm.	110
Şekil 5.215 : Midyat ve Diyarbakır'dan Kürt kadınları 1 Nisan 2007	111
Şekil 5.216 : Midyat'ta kilisede dua eden Süryani kadınları Nisan 2007	112
Şekil 5.217 : Midyat'ta Süryani kadınları (Nisan 2007)	112
Şekil 5.218 : Süryani kadınlar	113
Şekil 5.219 : Kiliseden çıkan Süryani kadınlar (Nisan 2007)	113
Şekil 5.220 : Midyat'ta tespit edilebilen 2 dövmeli Süryani kadın Nisan 2007	114
Şekil 5.221 : Süryani kadın başından görünümler.	114
Şekil 5.222 : Hoşaba Grubundaki kadın kostümünden görüntü	115
Şekil 5.223 : Kemer ve göğüslük (Midyat, 1 Nisan 2007)	115
Şekil 5.224 : Midyat Süryani Derneği'nin Suriye'den getirttiği kıyafet	116
Şekil 5.225 : Midyat Süryani Derneğinin yaptırdığı kıyafetler, 1 Nisan 2007	116
Şekil 5.226 : Kilisede namaz kılan Süryaniler	117
Şekil 5.227 : Midyat'a bağlı köylerdeki Süryani erkekler	117
Şekil 5.228 : Baş	118
Şekil 5.229 : Bele bağlanan kuşak	118
Şekil 5.230 : Levendili erkek kolları	119
Şekil 5.231 : Şal-şepik kıyafetiyle Süryani oyuncu	119
Şekil 5.232 : Zergüle denilen yün çorap ve corve denilen çarık	119
Şekil 5.233 : Hançer (Midyat 1 Nisan 2007)	120

MARDİN-MİDYAT'TAKİ SÜRYANİLERİN HALKOYUNLARI VE OYUN MÜZİKLERİ

ÖZET

Halkoyunları ve Müzik bilimsel ve tarihsel süreçte, toplumların kültürel değerlerini en güzel şekilde yansıtan, geçmişten günümüze aktaran ve aktarmaya devam eden bir olgudur. Aynı coğrafya üzerinde beraber yaşayan halkları çok küçük ayrıntılarla birbirinden ayıran ebru renklerinden, unutulmak üzere olanları hatırlatıp, kullanıma sunmak araştırma görevlerimizin başında gelmektedir.

Yukarıda belirlenen amaçtan yola çıkılarak araştırmada öncelikle yazılı literatür taranmış, daha sonra alan araştırmasına çıkılarak yaşayan kaynaklara ulaşmaya çalışılmıştır. Özellikle kültürün devamlılığını sağlayan düğün, bayram ve ibadet törenleri kayıt altına alınmıştır. Mardin-Midyat'taki düğün, bayram ve ibadet törenleri kaydedilmiştir. Öncelikle halkoyunları ve müziklerini bilen kaynaklara ulaşmaya çalışılmıştır.

Bu amaca hizmetle, Anadolu halklarından biri olan Süryani'lerin uzun yıllardır araştırılmamış olan halkoyunları ve oyun müziklerinin gelecek nesillere aktarılması için hazırlanan bu tezde konular şöyle sıralanmaktadır.

Giriş bölümünde konunun ele alınmasındaki neden ve faydalarına, araştırmanın kapsamına, kullanılan metod ve araçların konularına değinilmiştir.

İkinci bölümde, Süryani kavramı ve tarihi ele alınmıştır. Geçmişten günümüze yaşanan göçleri, şu anda yaşadıkları bölgeler ve Anadolu halklarından en ayırıcı özelliklerinin başında gelen ibadetlerinin ayrıntıları anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde, Süryani uygarlığının günümüze kadar taşınmış olan yazıları, edebiyatı, görsel sanatları, şarapçılık ve bağcılık konuları işlenmiştir.

Dördüncü bölümde, Türkiye'li Süryani'lerin sosyo-ekonomik ve toplumsal yapısı, ekonomileri açıklanmıştır.

Beşinci bölümde, araştırmanın temel amacını oluşturan halkoyunları, oyun müzikleri ve giyim kuşamları araştırılmıştır. Halkoyunlarının, oyun müziklerinin bölgedeki diğer kültürlerle etkileşimi, halkoyunlarının analiz ve anlatımı, müzik ve ritm yapıları, kadın-erkek giyim kuşamları görsel öğelerle desteklenerek sunulmuştur.

Bu araştırma ile Türkiye'de unutulmak üzere olan Süryani halkoyunları ve oyun müziklerinin ulaşılabilen kısmı gün yüzüne çıkarılmak istenmiştir.

Pekçok kültürün renginin solmaması gerektiğini vurgulayarak, Süryani halkoyunları ve oyun müziklerinin incelendiği bu yüksek lisans tezinin tüm öğrenci ve araştırmacılara faydalı olmasını diliyoruz.

FOLKLORE AND FOLKLORE MUSIC OF MARDİN-MİDYAT SURYANİES'

SUMMARY

The progress of Folklore and Music scientific and historical is such a phenomenon that reflects cultural values of the societies in the best way, transfers these into today's life and still continues to do this transfer. The main task of our study is to remind everybody the colors which are almost forgotten distinguishing by extremely tiny details living in the very same geographical region and to make it available for use.

Starting from the goal stated above , first written literature was scanned through and later went into the field and tried to get in touch with living sources .Especially the traditional activities like wedding ceremonies , festivities, holidays and religions practices which are granting the continuity of the culture were recorded

Wedding ceremonies, holidays (bayram) and religious practices in Mardin –Midyat region were recorded .Sources with the knowledge of folklore and music were prioritized to get in touch with .

In order to serve to the very same goal, topics covered in this thesis which are aimed to pass folklore and folklore music of the Suryanies ' that have not been examined for long years, to the future generations.

In Introduction the reason for selecting the topic to study and its expected value, scope of the study ,the method used and tools are covered.

In the Second Chapter the nation of the Suryanies and history of Suryanies' are examined. Movements and immigrations of Suryanies throughout the history, the geographic locations where they currently live and the most distinguished feature of them from the rest of the Anatolian population, the details of their religious practices are studied.

In the Third Chapter, the written literature ,plastic arts ,winery and wine cultivation of the Suryanies culture which came from to history to nowadays are covered.

In the Fourth Chapter social – economic organizations and population structure of the Suryanies in Turkey are covered.

In the Fifth Chapter folklore, folklore music and Suryanies' clothing which are the main goal of this study examined.

Folklore and folklore music of the Suryanies's interaction with the other cultures in the region, analysis of the folklore and explanation on it ,the structure of the music and rhythm, wearing styles of men and women with supporting visual inputs are demonstrated.

With this thesis we aim to recover folklore and folklore music of Suryanies which could be reached from dark into the daylight.

We hope this thesis in which Suryani folklore and folklore music are studied ,will be helpful for all the students and researchers by underlining our belief that none of the existing culture's color let not fade out .

1. GİRİŞ

Mezopotamya da yaşayan halklardan biri olan Süryanileri, çeşitli sebeplerden dolayı oluşan göçlerin karışıklıkları nedeni ile çizgileri net olmasa da 2 gruba ayırmaktadır. Bir tarafta Süryani aydınlarının oluşturduğu ve adını “Asurcu” olarak tanımlayan grup, diğer tarafta bunlara karşıt gelişen, daha muhafazakar kanadı oluşturan ve kendilerini “Aramici” olarak niteleyen gruptur. Ayrıca bu iki gruba da karşı çıkan “Süryaniciler” de bulunmaktadır. Asurcu ve Aramiciler ile diğer gruplar toplumun farklı isteklerini söylemlerinde formüle etmeye çalışmaktadır.

Asurcular tüm Mezopotamya kültürüne sahip çıkarak geçmişlerini Mezopotamya’da imparatorluklar kurmuş Asur ve Babil’e dayandırmaktadır. “Asur” sözcüğü ulusal kimliğin en önemli ögesi olarak görülmektedir. Beth Nehri olarak adlandırdıkları Mezopotamya ve konuştukları Süryanicede ulusal vurgularının vazgeçilmez unsurları olarak nitelendirilmektedir. Grup eski Asur kültürünü Asur yemekleri, Asur isimleri, Asur ulusal renkleri ve İsa’dan önce başlayan Asur takvimi ile yeniden keşfetmeye çalışmaktadır (Bilge, 1991:11).

Asurcuların oluşturduğu tarih tezinin temeli şudur: Süryaniler, başta Asurlular olmak üzere Yukarı Mezopotamya’daki tüm halkların kaynaşmasıyla oluştu. Bu kaynaşmayla sağlanan temel etmenler, bu halkların ortak kültürel geçmişleri ve ortak gelecek umutlarıydı. Çünkü tüm Yukarı Mezopotamya halkları, eski Sümer-Akad kültür temelinde gelişen ve Babil ile Asurluların geliştirip yaydıkları kültürel mirasa sahiptirler. Bu mirasa İ.Ö.’ki son yüzyılda Yunan kültürünün etkisi de eklendi. Hıristiyanlıkla birlikte eski Mezopotamya kültürüne “akraba” bir kültür yaratmayı başaran Yukarı Mezopotamyalılar daha sıkı bağlarla bağlandı birbirlerine. Bu teze göre, İsa’dan sonra Hıristiyanlığı kabul eden Yukarı Mezopotamyalılar İ.Ö. başta Asurlular olmak üzere eski Mezopotamya milletleriydi. Bundan dolayı, özellikle Hıristiyanlıktan sonra kullanılan “Süryani” adlandırması gerçekte “Asurlu” halkını nitelemektedir.

Bu tarih tezine uygun olarak formüle edilen siyasal talepler ise Süryanilerin hem anavatanlarında hem de diaspora da siyasal ve kültürel bazı haklara sahip olması gerektiği yönündedir. Bunlara göre Süryanilerin kültürel ve politik gelişimlerini engelleyen tüm kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

Asurcular'a karşı Aramiciler, öncelikle Asurcuların getirdiği yeni simgeleri reddetmiştir. Bunların simge ve tarih tezine karşı da yenilerini yaratmışlardır. Onlarda simgelerin eski Mezopotamya'da Aramiler'de bulmaya çalışmıştır. Geliştirdikleri tarih tezini onlarda İsa'dan Önceye taşımaktadır. Onlara göre Süryaniler'in kökeni eski Mezopotamya da yaşayan Aramilere dayanır. Bunlara göre Aramiler'in bir kısmı Hıristiyanlığın çıkmasıyla birlikte bu dini benimsedi ve kendilerini diğer Aramiler'den ayırmak için "Süryani" adını kullanmaya başladı. Bu teze göre Süryaniler Aramiler'in devamı oldukları için "Arami" ve "Süryani" sözcükleri eş anlamlıdır. Aynı halkı kapsar. Bu tezi savunanlara göre Süryaniler gelenek ve göreneklerini korumalı, kilise çevresinde örgütlenmelidir.

Böylece 1. tez sahipleri Süryanilere Asurlu diyenler öncelikle siyasal bir toplum olma iddiasını taşımakta, 2. tez sahibi Süryaniler'in kökenini Aramilere dayandıranlar da Hıristiyanlık inancı temelinde birlik ve beraberliklerini konuşma fikrini benimsemektedirler.

Aslında "Asur", "Süryani" ve "Arami" ile anlatılmak istenen halk hep aynıdır. Bunlar Eski Mezopotamya kültürünün kalıntılarını taşıyan, Hıristiyan olan ve Ortadoğu'da Süryani (Asuri) olarak tanınan halktır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Türkiye, tarihsel yönü itibarı ile birçok farklı kültürel yapılara mensup insan topluluklarına beşiklik yapmış bir medeniyete sahiptir. Bu yapının sonucu olarak, renkli kültürel bir ebru oluşturan Anadolu halkı, kısmen de olsa gelenek ve göreneklerini sürdürmeye çalışmaktadır. Bu çalışmada kültür zenginliklerinden birini oluşturan Süryanilerin kimler olduğu, kısa tarihleri, Mardin'in Midyat ilçesindeki Süryanilerin halkoyunları ve halkoyunları müzikleri anlatılmaktadır.

Süryaniler hakkında şu ana kadar yazılan eserlere bakıldığında, tarihi ve dini yönlerinin ele alındığı görülmektedir. Bunların elbette incelenmesi gerekir, fakat bununla birlikte kültürel değerlerinin de gün ışığına çıkarılması gereklidir. Bu

araştırmanın amacı da unutulmaya yüz tutmuş Midyat'taki Süryani kostümlerinin ve halkoyunlarının daha geniş kitlelere ulaştırılmasını ve tanıtılmasını sağlamaktır.

1.2 Çalışmanın Yöntemi

Bu amaca hizmetle mevcut literatür taranmış, ulaşılabilen yazılı kaynaklar gözden geçirilmiş, kültürün hala devam etmeye çalıştığı Midyat'a gidilerek görüşme, gözlem, görsel ve işitsel kayıtlar yapılarak araştırma desteklenmiştir.

Midyat'ta "Süryaniler"ın oynadığı oyunların olup olmadığı sorgulanmış, bulunan oyunlar oynanırken kendilerine has kostümlerin giyilip giyilmediğı tespit edilmiştir. Kayıtların doğru kaynaklardan alınmasına özen gösterilmiştir.

Bütün bu çalışmaların sonucu aşağıda "Süryani" kavramı ve kısa tarihi, giyim kuşamları, halkoyunları ve oyun müzikleri başlıkları altında anlatıma sunulmuştur.

2. “SÜRYANI” KAVRAMI VE TARİHİ

2.1 Süryani Kavramı

Süryani (Suryoyo) adının nasıl, ne zaman ve neden dolayı kullanıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte kökeni hakkında pek çok varsayım vardır. Varsayımların ortak özelliği; Süryani adının Lübnan’ın güneyinde bulunan Sur şehir yerleşmesinde Çelik (1988:1-2) hüküm sürmüş bir kralın adından kaynaklandığıdır (Yakup, 1985:2).

1.Patrik Yakup III, Süryani isminin Pers Kralı Keyhüsrev’in (Kyrus; Süryanice’de Syrus ve Sirus) isim deyiminden kaynaklandığını belirtir. Keyhüsrev (Sirus) Babil’i aldıktan sonra burada bulunan İbranileri (Yahudiler’i) tutsaklıktan kurtardı ve Filistin’e dönmelerine izin verdi. Yakup (1991:18). Böylece İbraniler Keyhüsrev’i (Sirus) bir kurtarıcı olarak görüyor ondan övgü ile söz ediyorlardı (Yakup, 1991:18).

Daha sonra İsa yeni dini Hıristiyanlığı yayarken ona inanan İbraniler, kendisini bir kurtarıcı olarak gördüler. Böylece yeni inancı benimseyen İbraniler, İsa ile Keyhüsrev’i birbirine benzetiyorlardı Yakup (1991:18). Çünkü biri onları tutsaklıktan kurtarmıştı, diğeri ise günahlarından. Ve bundan dolayı da İsa’ya inanan halka Sarin (Süryani) denmeye başlandı. İlk inananların konuştuğu Aramca diline de Syrusça (Süryanice) denildi (Yakup, 1991:18).

2.2 Süryani Tarihi

Süryani halkının kökleri eski Mezopotamya’nın en eski tarihsel dönemine kadar inip orada kaybolmaktadır. Ama aslında “Süryani” kelimesi sonraki dönemlerde özellikle İsa’dan sonraki ilk yüzyıllarda kullanılmaya başlandığı söylenilmektedir.

Süryaniliğin nereden geldiğine ilişkin birkaç tez bulunmaktadır. Tabii ki burada asıl önemli olan, bilinen en eski yerleşim alanlarından biri olan Mezopotamya’nın “Süryaniler”e yaklaşık 5,000 yıldan beri ev sahipliği yapmasıdır Şimşek (2003:27-28). Dolayısıyla Mezopotamya kültürünü taşıyan ve inancı bakımından Hıristiyan olan bu topluluğa Süryani denmektedir. Bu halk Irak ve İran’da daha çok “Asuri” ,

Hindistan da “Kenanlılar” adıyla tanınırken, Suriye ve Türkiye’de aynı halk için “Süryani” adı kullanılmaktadır.

Süryani sözcüğünün kökeni hakkında birçok varsayım olmasına karşın, “Süryaniler”in kökeni ve nerden geldiklerine dair bilinen üç farklı görüş vardır. Bu görüşlerden birisi, “Süryaniler”in Aramiler’den geldiğini savunan tezdır. Bu tezin dayanağı Süryani halkının Aramca konuştuğu ve bundan dolayı da kökenlerinin Aramiler olduğunu iddia etmektedir. “Süryaniler”in kökenine dair ikinci görüş ise “Süryaniler”in Asurlular’dan geldiğini savunan tezdır. Bu görüşe göre “Süryaniler” eski Mezopotamya’da imparatorluklar kurmuş olan Asurlular’ın torunlarıdır. Bu iki görüşün eksiklikleri nedeniyle, “Süryanler”in kökenini tüm eski Mezopotamya halklarına dayandığını belirten üçüncü diyebileceğimiz yeni bir görüş daha karşımıza çıkmaktadır Bülbul (2005:30). “Süryaniler” (Aramiler, Asuriler, Keldaniler) Hıristiyanlığın ortaya çıktığı (Kudüs coğrafyası dışında) dönem içerisinde bu inancı kabullenen ilk topluluktur (Şimşek, 2003:17).

Tabii ki burada asıl önemli olan, bilinen en eski yerleşim alanlarından biri olan Mezopotamya ‘nın “Süryaniler”e yaklaşık 5,000 yıldan beri ev sahipliği yapmasıdır Şimşek (2003:27-28). Dolayısıyla Mezopotamya kültürünü taşıyan ve inancı bakımından Hıristiyan olan bu topluluğa Süryani denmektedir. Bu halk Irak ve İran’da daha çok “Asuri”, Hindistan da “Kenanlılar” adıyla tanınırken, Suriye ve Türkiye’de aynı halk için “Süryani” adı kullanılmaktadır.

2.2.1 Süryani göçleri ve yerleşim yerleri

Beş bin yıllık geçmişe sahip bu zengin kültürün mirasçıları Süryaniler, günümüzde yaklaşık olarak beş milyon tahmin edilen nüfuslarıyla Türkiye, Suriye, Irak, Lübnan, Ürdün, İsrail ve Hindistan’da yaşamaktadırlar. Ancak yirminci asrın son çeyreğinde, nüfusun büyük bir bölümü Türkiye ve Ortadoğu’dan ayrılarak, başta Almanya, İsveç, İsviçre ve Hollanda olmak üzere Amerika, Kanada, Avustralya’ya göç etmişlerdir.

Günümüzde Türkiye’de Mardin, Antakya, İstanbul, Adıyaman başta olmak üzere birçok şehirde yaşamlarını sürdürmektedirler. En yoğun olarak Midyat’ta (Bkz. Şekil 1) buldukları tahmin edilen Süryaniler kendi kültürlerine ait çok az özelliği günümüze kadar koruyabilmişlerdir.

Şekil 2.1 : Midyat haritası (<http://www.midyat.gov.tr/>)

2.2.2 Süryanilerde ibadet

Süryaniler ibadete son derece önem veren bir toplum yapısı oluşturmaktadırlar.

Süryanilerde:

1. Namaz kılma,
2. Oruç tutma,
3. Vaftiz olma,
4. Evlenme usulü,
5. Ölüm usulü,
6. Tövbe usulü ve itiraf yer alır.

2.2.2.1 Namaz kılma

Namaz sadece müslümalara değil, İslamiyetten önceki ilahi dinlerde de emir olunan bir ibadetti. Bunun en somut göstergesi Türkiyeli Süryaniler arasında görülmektedir. Onların namaz ibadetlerinde İslamiyetin öngördüğü namaz ile büyük benzerlikler söz konusudur. Günümüzde, dünya Hıristiyanları arasında ibadetlerinde secde görülen iki topluluk Ortodoks Süryaniler ile Ermeni Gregoryen Kilisesi mensuplarıdır. Süryani Ortodoks kilisesinin ibadet şekilleri arasında en büyük benzerlik arz edeni namazdır. Süryanilerin namazında Müslümanlardan farklı olarak rüku yoktur. Süryanice de namaz (salat), slutho kelimesi ile ifade edilmekte ve dua anlamına gelmektedir. Bu kelime hem namaz hem de dua anlamında kullanılmaktadır. Süryani

inancına göre Hz. İsa vaftiz edildikten sonra namaza başlamıştır. Bu yüzden bir insan namaz kılsa imanlı olduğunu belli etmiş olur. Namaz bir Süryani'nin ilk vazifesidir.

Namaz Süryanilerde cemaatle ve bireysel olmak üzere iki türlü kılınır. Kilise kurallarına göre Süryanilerde gün akşamdan başlıyor. Namaz sıralanışı da buna göre, akşam, yatsı, gece yarısı, sabah öğle ve ikindi vakitlerinde olmaktadır. Günümüzde bunlar birleştirilerek sabah ve akşam olmak üzere iki vakit halinde icra edilmektedir. Süryani kilisesinde kible doğudur.

Süryanilere göre namaz esnasında secde;

- a. Sade bir şekilde baş eğilerek,
- b. Belden itibaren eğilinerek,
- c. Yere kapanıp alın yere değdirilerek yapılmaktadır
(http://hzisahristiyanmiydi.com/?page_id=55,14/01/2009).

2.2.2.2 Süryanilerde oruç

Süryanilerde bir yıl boyunca tutulan 5 oruç ve perhiz mevcuttur.

- Dönüşümlü olarak bazen şubat bazen mart ve bazen nisan ayına denk gelen büyük oruç mevcuttur. Bu oruç 40 gün tutulmaktadır. Elem haftasının 7 günü de bu oruca dahil edilince toplam 48 gün hesap edilir. Bu oruçta 48 gün boyunca hayvansal gıdalar yenilmemektedir. Özel durumlar hariç herkes oruç tutmaktadır.
- İlkbaharda şubat ayında tutulan Ninova orucu 3 gün sürmektedir.
- Haziran başında perhiz olarak 3 gün (havarilerin orucu) sayılmaktadır.
- Ağustos ayının 10. gününden 15. gününe kadar 5 gün perhizdir. Bu da Meryem Ana orucu olarak adlandırılmaktadır.
- Aralık ayının 15'inden 25'ine kadar 10 gün İsa Mesih'in doğuşunun orucu bulunmaktadır.

Bu oruçlardan 48 günlük olanı ve Ninova orucu hem perhiz hem de oruç olarak tutulmaktadır. Diğer geride kalanlarının hepsi perhis olarak tutulmaktadır (İris, 2003:66).

Oruçlu günlerde oruç gün doğumunda başlayıp akşam duasında sona ermektedir, hiçbir şekilde sıvı ve yiyecek tüketilmemektedir. Perhiz olan günlerde ise sadece bitkisel gıdalar tüketilmektedir.

Büyük orucun tutulduğu günler süresince dualar; sabah, öğlen ve akşam vakitlerinde kilisede yapılmaktadır. Pazar, bayram ve Cumartesi günlerinin duaları farklıdır. Sabah duası, oruç süresince 9 turla uygulanmaktadır. Öğlen duası 6 turdur. Sonunda 40 secde kılınmaktadır. Bu 40 secde uygulaması, orucun ilk gününden elem haftasının başlayacağı 40. günün öğlen duasına kadar devam eder.

2.2.2.3 Vaftiz

Her Hıristiyan bireyin vaftiz olduğu gibi Süryaniler de vaftiz olmaktadır. Suya batırış; kişinin oğul ve kutsal birliğinin adıyla (ruhsal yönden) ikinci kez doğmasını sağlayan kutsal bir gizdir. Bu gizle inançlı kişi, kutsallık kayrasını kazandığı gibi, Baba Tanrıya oğul, rab mesihe Barsaum (1989:86) kardeş ve göksel melekûtun da varisi olur. Vaftizin anlamı;

- Su kirleri temizler, vaftiz ise tüm günahlardan arındırır.
- Su bedene dinamiklik kazandırır ve etkin büyüme sağlar. Vaftiz ruhun tüm özelliklerini yaşatır.
- Su yaşamın gereksinmelerini karşılar, vaftiz ise kurtuluşu sağlar (İris, 2003:67).

2.2.2.4 Evlilik

Her toplumda olduğu gibi Süryanilerde de evlilik, aile birliğinin devamlılığını sağlamak için kurulmuş hem dini hem de hukuki önemi olan bir olaydır. Süryanilerde evlilik düzeni korunmalı, kadın-erkek birbirlerine karşı sorumlu ve bağımlı olmalıdır.

Süryani toplumunda erkeğin askerliğini yapmış, eline mesleğini almış olması önemlidir. Toplum içinde akraba evliliği görülmezken, ailelerin uygun gördüğü ve gençlerin razı olduğu evlilikler yapılmaktadır.

Öncelikle kız görme denilen olay gerçekleştikten sonra, kız tarafı cevabı 2-3 gün içinde verir. İsteme olayı esnasında Papaz da sıklıkla bulunmaktadır. Nişan, kız

tarafında yapılmakta, yüzükleri papaz takmaktadır. Kına gecesi nikahın kıyılacağı Pazar gününden önceki cumartesi günü akşam yapılır. Cumartesi günü nikahtan önce gelin ile damat kiliseye gidip tövbe ve itirafta bulunarak kıddas alırlar (İris, 2003: 2005).

Çarşamba, Cuma ve bayram akşamları nikah merasimi yapılmamaktadır. Pazar günü öğleden sonra dini nikah kıyılır, bu sırada vaftiz baba ve anne hazır bulunur. Damadın vaftiz annesi gelinin kolunda kiliseye girer. Bu sırada kilisede bulunanlar zılgıtla gelini karşılarlar. Papaz nikaha başlar, sağdıçlar damat ile gelinin sağında ve solunda yerlerini alırlar. Kirvelerin elleri gelin ve damadın başlarının üstüne gelecek şekilde haç tutar. Gelinin ve damadın başına takılan haç bezeli taç, törenin en önemli bölümünü oluşturur.

Gelin, damadın evine giderken başından aşağı pirinç, buğday, şeker, ceviz ve incir dökülür. Gelin eve girerken su kabağını ayağıyla parçalar. Bu suyun temizliğini, saflığını hem de gücünü gösterir. Gelin odasına çekilirken damat misafirlerle oturur. Damat geç saatte sağdıçlarla gerdek odasına götürülür (İris, 2003:205-206).

2.2.2.5 Ölüm

Süryanilerde ölüm sonsuz yaşamın başlangıcı olarak görülmektedir. Ölümü yaklaşmış kişiye ölmeden önce şifa bulup sağlığına kavuşması için “hasta yağı” sürülmektedir. Saf zeytinyağından oluşmuş ve takdis edilen bu yağ, hastanın alnına, göğsüne, dizlerine ve ellerine sürülür. Hastaya sürülen bu yağın hastanın küçük günahlarını affettiğine, huzur ve sabır verdiğiğine inanılır. Hasta yağının sürülebilmesi için hastanın şuurunun yerinde olması, tövbe itirafta bulunabilmesi gerekmektedir.

Kişi vefat ettiği zaman ailesi tarafında akrabalara haber verilir ve eve ruhani görevli çağırılıp dua okuması sağlanır. Cenaze mezarlığa götürülmeden önce yıkanır, kutsal yağla mesh edilir. Cenaze tabuta konulduktan sonra yüzü açık olarak musalla taşının üzerine konur. Ve törene başlanılır. Dualar ve kutsal kitaptan bölümler okunur. Kilise çanı cenaze olduğunu haber vermek üzere çalınır. Sonra cenaze mezara götürülür.

Cenazenin başının batıya dönük olmasına özen gösterilir İris (2003:214). Tabut mezara konmadan önce 3 kere mezar çukuruna indirilip çıkarıldıktan sonra mezara yerleştirilir.

Ölen kişinin defin işlemi bittikten sonra ölünün yakınları baş sağlığı dilemek için sıraya girerler. Rahmet lokması adı verilen tatlı çöreklerden yenildikten sonra dağılımız.

Ölünün anma günleri 3. günde olan mezarlıktaki cenaze merasiminden sonra sayılmaktadır. 15 - 40. gün ve sene devriyesinde kilisede ölünün ruhu için ayin icra edilmektedir. Evde ve kilisede kabul edilen taziyelerde misafirlere mırra denilen acı kahve ikram edilir. Bu kahveden fincana çok az miktarda konulup, sırayla misafirlere verilir. Yas süresinde eğlenceler ve süslü giyinmelerden kaçınılır. Yas belirtisi olarak koyu renk elbiseler (siyah) giyilir (İris, 2003:215).

3. SÜRYANİ UYGARLIĞI

Süryani uygarlığının temel öğeleri eski Mezopotamya halkları Sümer, Akad ve Babiller'in yarattığı ve Asurlular'ın yaydığı kültürel varlıklar ile İ.Ö ki son yüzyıllarda Mezopotamya'ya yayılan Hellenistlik uygarlıktır. Yeni Süryani medeniyeti bu temeller üzerine inşa edilmiştir. Bu uygarlık aynı zamanda Hıristiyanlıkla da yoğrulmuş ve giderek o ağırlık merkezinde yoğunlaşmıştır.

Süryani'lerin bir yandan eski Mezopotamya, diğer yandan Hellenistlik kültürü devralıp geliştirmeleri ve bunu diğer Yakındoğu halklarına özellikle Araplara iletmeleri, bu halkların ortaçağ boyunca Avrasya dünyasında uzun süren bir kültürel üstünlük dönemi kurmalarını sağlamıştır.

3.1 Yazı

Süryanice bilinen yazı dillerinin en eskilerinden biri olduğu konusunda pek çok dil bilimci hem fikirdir.

İsa Mesih'ten sonraki dönemde Süryanice yazılarından "Estrangelo" yazı şekli ya da diğer adlarıyla bilinen "Açık", "Değerli" ya da "Urfa Yazısı" ortaya çıkmıştır. Bu yazı M.S.3.Yüzyılın başında Pavlus bar Arko adındaki bir kişi tarafından geliştirilmiştir. Günümüze kadar gelen el yazmalarının çoğu Estrangelo hattıyla yazılmıştır. Bu yazı şekli 12.yy.'a kadar kullanılmıştır. Süryanicede kullanılan ikinci yazı şekli ise "Batı Süryanicesi" olarak bilinen yazıdır. Bu yazı şekli Estrangelo yazısı ile karışık olarak kullanılmıştır. 12.yy.'da bu yazı Estrangelo yazısından yavaş yavaş ayrılmış, "Serto" ismiyle tanımlanmıştır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de düz yazı anlamında da kullanılmaktadır (İris, 2003:52).

Bugün konuşulan Süryanice, Doğu Aramca'nın Urfa'da gelişen ve konuşulan diyaleğidir. Tarihsel süreçte politik ve dinsel nedenlerle bu da kendi içinde çeşitli lehçelere ayrılmıştır.

Süryanice Doğu ve Batı lehçeleri İ.S. VIII. yüzyıla kadar Yakındoğu'da etkin olarak Mezopotamya ve Anadolu'nun bir bölümünde Yunanca'yla rekabet edebilecek

şekilde kullanılmıştır. Fakat Arapça'nın VII. yüzyılda başlayan baskısı karşısında gerilemiş ve gitgide küçük bir halk topluluğunun dili haline gelmiştir.

Süryani dil bilginleri yazım kurallarını sadece gelenek yoluyla öğrenmekteydi. Kutsal kitap öğretmenleri genellikle öğrencileri doğru okuma, vurgu ve telaffuz konusunda yönlendiriyorlardı. Öğrencilerin şekillerini vurgulamayı, sesli harfler için kullanılan noktalamaları ve sözcüklerin üzerinde yer alan hareketleri yerleştirmeyi öğretiyorlardı. Bu yöntem Urfa okulunda uygulamaya başlanmış daha sonra Nusaybin okuluna da aktarılmıştır (İris, 2003:44).

Günümüzde konuşulan Süryanice, Doğu Aramca'nın Urfa'da gelişen ve konuşulan diyaleğidir. Tarihsel süreçte politik ve dinsel nedenlerle bu da kendi içinde çeşitli lehçelere ayrılmıştır.

Bugün Süryanice, Türkiye'de Tur Abdin (Mardin-Midyat bölgesi), Şırnak, Hakkari (Beytülşabab) bölgelerinde, İran da Urmiye bölgesi ile Kuzey Irak, Suriye ve Lübnan'daki Süryaniler'le öteki bazı küçük topluluklarca konuşulmaktadır. Ayrıca bu ülkelerden Avrupa ve Amerika'ya göçen Süryaniler de bu dili günlük yaşamlarında kullanmaktadırlar. İstanbul'da da Süryaniler'in bir kısmı hala bu dili ana dilleri olarak yaşatmaya çalışmaktadır.

3.2 Edebiyat

Süryani Edebiyatı, bugün asılları kaybolmuş Yunanca Hıristiyanlığa ait kitapların tercümelerinin yapılması bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca bu edebiyat, eski Yunan bilgileriyle, İslam dünyası arasında aracı olması bakımından da önem taşır. Suriye, Mezopotamya ve İran'daki Hıristiyan topluluklarının kültür faaliyetlerinde, Süryanice, bütün öteki Arami Edebiyatı'ndan daha zengin özellikler taşır. Süryanice yazıtlar, Hindistan ve Çin'e kadar uzanır. Kuzey Türkistan'da da bu dilde yazıtlara rastlanır (Şimşek, 2003:41).

Süryanilere ait en önemli edebi eser Hıristiyanlıktan önce yazılmış ve günümüze kadar ulaşmış olan M.Ö. 681 yılında Kral Senharip'in veziri olan Ahikar'ın yazdığı kitaptır. Kitap nasihat ve hikmetlerden söz etmektedir. Birçok öykü kitaba sonradan eklenmiştir. Süryanilerin Hıristiyanlığın benimsemesi ile birlikte Süryani Edebiyatı gelişmiştir (İris, 2003:36).

XVI. yüzyıla kadar geniş ve yoğun bir konuma sahip olan Süryani edebiyatı, bu yüzyıldan sonra tarihsel olayların etkisiyle yoğunluk ve genişliğini kaybetmiştir.

Tarihsel süreçte bu edebi hareket ve onun çevresinde gelişen çalışmalar sayesinde asılları kaybolmuş olan Yunanca Hıristiyanlık kitapları, Süryanice'ye yapılmış tercümeleri sayesinde korunmuş, ilkçağ düşünce ve bilimin bir çok şaheseri yine bu tercüme hareketi sayesinde Doğu'ya gelmiş ve Doğu halkları özellikle de Araplar bunların aydınlığıyla aydınlanmış, yine Süryani yazarların ürettikleri özgün eserler, o dönemlerde kendi alanlarında başvuru kaynakları haline gelmiş ve öteki dillere çevrilmişlerdir (Bilge, 1991:54).

Gerçi yeni Süryani edebiyatında baskın olan dinsel öğeler olmuş, ama ilahiyat hukuku, dinsel törenlerde usul, mistizm gibi çok çeşitli konularda eserler vermiştir. Hıristiyanlığın ilk yüzyıllarında bu eserler tüm Hıristiyanlık dünyasının yoğun ilgisini çeken eserler olmuştur. Bunun yanında şiir, tarih, felsefe ve astronomi alanında da özgün birçok eser verilmiş, tıp alanında Yunanca'dan Süryanice'ye çeviriler yapılmıştır.

Kilise tarihinde önemi büyük olan ve Süryanice'nin ilahi türündeki yazılarını yazan Bar Daysan'ın, felsefe ve tarih konularındaki eserlerinin çok küçük bir bölümü günümüze ulaşmıştır. En ünlü eseri, "Nomuse d'Atravothe" (Devletlerin Kanunu) adlı eserdir. Bu kitap, öğrenci ve öğretmen arasında geçen diyaloglar halinde yazılmıştır. Bar Daysan'a göre, insan yaşamı, üç ögenin etkisi altındadır. Tabiat, Kader ve İrade... Tabiat, değişmez kurallara bağlıdır. Kader ise Tanrı tarafından yıldızlara verilmiştir. İrade ise özgürlüktür. Bu özgürlük insana, iyiyi ve kötüyü seçme olanağını sağlar. Yine, bu irade sayesinde insan; tabiat ve kader dışında kalan alanda hayatını yönlendirme gücüne sahiptir (Şimşek, 2003:42).

Süryani edebiyatı XIV. yüzyıla kadar önemli ve yoğun bir yaratıcılık süreci içindeyken, özellikle Yakın Doğu'da gelişen Moğol istilası v.b. nedenlerle uzun süre bu alanda önemli bir hareket görülmemiştir. XVIII. yüzyılda Mafıryan Şıman 51 beyitten oluşan uzun bir şiir yazmıştır. Şiir (lafep) Süryanice harflerle Kürtçe okunur. Mafıryan'ın bu şiiri, o zamanın Kürt olan Cizre Emiri için yazdığı söylenir.

Süryani edebiyatında XIX. yüzyıl ile XX. yüzyılda yeni bir hareket belirir. Bu hareket daha çok halkın bilinçlenmesi için Süryani aydınları tarafından yaratılmıştır.

Bundan ötürü bu dönemde eser vermek kadar basın çalışmaları da önemli bir konum kazanmış, dilbilim çalışmalarına da ağırlık verilmiştir (Bilge, 1991:53).

Tuma Odo ve Yakup A.Mana'nın dilbilim konusunda çalışmaları olmuş, Tuma Odo Süryanice-Süryanice, Manna ise Süryanice-Arapça sözlüğünü tamamlamıştır. Yine her ikisinin de, çeşitli konularda Batı dillerinden ve Arapça'dan Süryanice'ye çevirileri vardır. Abdulmesih Karabaş ise çeviri, Süryanice gramer üzerinde çalışmalarının yanında, ilk Süryanice roman olan "Babil'in Düşüşü"nü yazmıştır.

3.3 Görsel Sanatlar

Eski Mezopotamya halkları tüm sanat dallarında çalışmalar yapmış ve bu alanda birçok yapıtı bize ulaştırmışlardır.

Hıristiyanlıkla birlikte Süryaniler, tapınma ve toplanma yerleri olan kilise ve manastırları yapmaya başlamışlardır. Bu kiliselerin mimari tarzı, iki yönde gelişme göstermiştir. Bir yandan eski Mezopotamya tapınakları model olarak alınırken, öbür yandan da Romalıların toplanmak için inşa ettikleri Bazilika tipi bina modelinden etkilenmişlerdir.

Özellikle V. ve VI. yüzyılda yaratılan görkemli kilise ve manastırlar, daha çok Doğu etkisinin damgasını taşır. O yüzyıllardan kalan kilise ve manastırlar geometrik, bitki ve hayvan motifleriyle aşırı süslüdür. Bu dönemin en güzel örneklerinden biri Mardin yakınlarındaki Zahfaran Manastırı'dır.

İlk kiliseler, genellikle sütunlarla üç bölüme ayrılan bir salondan, salonun girişindeki büyük bir avludan ve salon sonundaki bir girintiden oluşmaktaydı. Apsis denilen salonun sonundaki iki küçük oda ise dinsel törenlerle ilgili eşyayı saklamaya yaramaktaydı. Bu kiliselerin duvarları taş, çatısı ise tahta çatılarla örtülmekteydi.

Zamanla bu çatıların yerlerini kubbeler almaya başladı. İlk zamanda kubbeler ahşaptı. Zamanla Bizans'ın etkisiyle bunlarda taştan örüldü. Eski Mezopotamya'nın etkisinde inşa edilen kilise ve manastırlar kare şeklinde, Roma'nın Bazilika tipinin etkisinde inşa edilenler ise dikdörtgen şekindedir (Bilge, 1991:55).

Resim, minyatür ve mozaik sanatı da dinsel ağırlıklı bir gelişme göstermiştir. İlk yüzyıllarda motiflerin çoğu eski doğudan alınmışken, daha sonra bunların yerini dinsel motifler genellikle kutsal kitapta anlatılan olayların tasviri almıştır. Ama

tasvirlerin canlılığı ve renklerdeki uyum, bu alandaki Süryani sanatının çok eskilerden başlamış olduğunu kanıtlar niteliktedir.

3.3.1 Süryanilerde mimari ve taş işçiliği

Süryaniler çok zanaatkâr insanlardır. Özellikle taş işçiliği ve el sanatları konusunda (kuyumculuk ve gümüş işlemeciliği) çok ileri bir toplumdur. Süryanilerin yerleşim bölgelerinde bu etki hemen kendini belli eder. Süryani taş ustaları inşa ettikleri taş evlere ve ibadethanelere işlemeleri ile hayat verirlerdi. Süryani Kiliseleri içindeki İkona ve resimler bugün bir çok insanın ilgisini çekmektedir. Dünyada sit alanı ilan edilen üç şehir bulunmaktadır. Bunlar Kudüs, Venedik ve Mardin'dir. Mardin'de Süryanilerin mimari alanındaki etkisini çıplak gözlerle fark etmek çok kolaydır. Türkiye'de yaşayan insanların tarih eserlerine olan hoyratlığı ve bilgisizliği bazı yerleşim alanlarında bu etkiyi ortadan kaldırmıştır. Süryani tarihinde çok önemli bir yere sahip olan Urfa'da bir çok eser cehalet yüzünden kaybolmaya yüz tutmuştur. Süryanilerin bu bölgeden göç etmeleri ile birlikte o bölge ekonomik ve sanat açısından çok önemli şeyler kaybetmiştir. Süryanilerin tarihi eserlerinden bazıları Deyrulzafaran Manastırı: 1600 yıllıktır. İlk olarak güneşe tapanlar burayı mabet olarak kullanmışlardır. Manastır 1293'ten 1932'ye kadar Süryanilerin patriklik merkezi olarak kullanılmıştır. Manastır adını yörede çok sık yetişen "Safran, kekik bitkisinden almaktadır. 365 odadan ibaret olan bu muhteşem yapı Mardin'in 1 km uzağındadır. Bir zamanların Süryanilerin patriklik merkezi Mardin'de bulunan Deyrulzafaran manastırındaydı. 1932 yılından sonra patriklik merkezi Suriye'nin

Şam kentine taşınmıştır. Süryanilerin şu andaki patrikleri Sayın Zekka Ayvaz'dır. Bugün için dünyanın 12 bölgesinde görev yapan Süryani metropoliti vardır. Bu 12 metropolit her sene patriğin başkanlığında toplanarak dini açıdan çeşitli kararlar alırlar(<http://www.efendizade.com/suryani-sanati-ve-tas-oymaciligi-ve-dili.html>-21/01/2009)

Süryanilerde plan tiplerine baktığımızda Turabdin'deki Süryani kilise mimarisinde 4 tip mimari görülmektedir.

Birinci mimari, paropikal tipidir:

- Doğu ve batı arasında uzanır.

- Yan duvarları dayanma kemer ve sütunlardan oluşmuştur. Kiliselerin doğu ucunda yarım daire şeklinde apsitten oluşan kilise planı görülmektedir. Bu plan tipini Hah taki Mor Sobo, Keferzedeki Mor İzozel Kilisesinde görmek mümkündür.

İkinci mimari, manastır tipidir: Beşik tonozlu kuzey güney yönünde uzanan üç tane sunağı bulunan kiliselerde bu plan tipi kendini göstermektedir. Manastır tipi kilise planının görüldüğü yerler Mor Gabriel'in Anastasya Kilisesi ve Salah'taki Mor Yakup Kiliseleri manastır tipi plana sahiptirler (İris, 2003:194).

Üçüncü olarak 3 nefli bulunan ve bu 3 nefin ağırlığını üzerinde taşıyan geniş sütunlardan oluşan bazilikalar mevcuttur. Doğu ucunda üç adet sunak görülmektedir. Bu plan tipi Kompozit tip olarak adlandırılmaktadır.

Diğer bir mimari ve plan tipi ise merkezi tip plandır. Bu plan tipine çok az rastlanmaktadır. Hah'taki Meryemana Kilisesi, Deyr'ul Zafaran'daki Mor Ananias Kilisesi bu 4. tip plana iyi bir örnek teşkil etmektedir. Bu kiliselere 4 dilimli de denilir.

Bütün kiliseler doğuya bakarlar. Bunun asıl nedeni ise İsa Mesih'in doğudan geleceğidir.

Beşik tonoz, Süryani mimarisinde en çok kullanılan örtü tipidir. Beşik tonoz, iki taş atkı kemerin arasının tuğlayla doldurulmasıyla oluşturulmuştur.

Tur Abdin'de beşik tonoz yandan çapraz tonozlarında kullanıldığı birçok kilise mevcuttur (İris, 2003:195).

Süryani Ortodoks kilise ve manastırlarında pencereler de önemli bir yer tutmaktadır. İlk döneminde yapılan kiliselerin pencereleri çok basit ve çok az sayıda idi. Pencereler genellikle batı ve güney cephesinde bulunmakta idi. Pencereler abajur tipi pencerelerdir. Açıklıkları içeriye doğru genişler. Pencerelerin önündeki denizlikler ışığın daha kolay yansımalarını sağlar.

Birçok kilisede Mardin evlerinde mevcut olan kameriye denile pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin kenarları tamamen taş işlemlerle süslüdür.

Kapılar, Süryani Ortodoks kiliselerinde önemli mimari öğelerdir. Geç dönemde yapılan kilise kapıları erken döneme göre daha dekoratif bir önem arz ederler. Kapılarında üç veya altı boğumlu kemerler, dikdörtgen çerçeveler, sivri-at nalı

kemerler, dairesel kemerler, kesik ve kesik olmayan korint başlıklar, kapılara bakıldığında kendini bir süs olarak gösterir (İris, 2003:195).

Bazı ahşap kapılar Süryani şairlerin şiirleriyle kaplıdır. Bazı kapılarda efsaneler yazılıdır. Bazı kiliselerin kapıları ise sedef kakmalıdır. Dövme demir ve çivilerle yapılmış dış kapılar Tur'Abdin'e özgü kapı imalatlarıdır.

Avlu kapılarında bulunan haç motifleri sivil kapılarla kilise kapılarını birbirinden ayırır. Kapıların çoğu çelikten yapılmıştır. Ahşap kapılar da azımsanmayacak derecededir. Çoğunda Selçuklu portalleri görülür.

Bütün bunların yanında mimari bezemelerde göze çarpmaktadır. Tur'Abdin deki yapılar incelendiğinde taşlar nakış gibi işlenmiştir. Taş işçiliği oldukça göze çarpar. Süslemeler genellikle korint düzendedir. Bu Helenizm kültürünün bir parçasıdır. Bölgede Bizans'ın etkileri görülmemektedir. Deyr'ul Zafaran'daki Mor Hananya kilisesinin iç mekanı taş işlemleri açısından önemli yer tutar.

Çan kuleleri kilise ve manastırlara eklenen belirgin yapılardır. Çoğunlukla sekizgendirler. Yarım daire ile biterler. Bazı kiliselerin çan kulesi bulunmazken bazılarında bir-iki adet bulunabilmektedir.

Süryani kilise ve manastırında revaklara sık sık rastlanmaktadır. Havaların sıcak olması nedeni ile en çok tercih edilen oturma mekanları revaklardır. Mimaride kullanılan malzemelerin başında kireç taşı gelmektedir. Sık kullanılmasının sebebini bölgede çok bulunmasıdır. Kapı ve pencerelerde genellikle ahşap kullanılmıştır (İris, 2003:197).

3.3.2 Telkari

İngiliz bilim adamı James Melleart'ın bilimsel bulguları referans alınarak geliştirilen tezlere göre, maden sanatının ilk adresi Anadolu'dur. Çatalhöyük'te yapılan arkeolojik kazılarda çıkan bakır ve kurşundan yapılmış süs eşyaları bu sanatın 8000 yıldan uzun bir geçmişe sahip olduğu tezini kuvvetlendirmektedir. Geleneksel Türk maden sanatına ait altın, gümüş, bakır, pirinç ve tunç objeler, Selçuklu ve Osmanlı ustaların eserleridir. Malzeme olarak daha ziyade altın ve gümüşün kullanıldığı kuyumculuk sanatı, Türk maden işçiliğinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Arkeolojik kazılardan elde edilen bulgulara göre, telkâri tekniğinin M.Ö. 3000 yılından beri

Mezopotamya’da, M.Ö. 2500’den bu yana da Anadolu’da kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Telkâri’nin asıl merkezinin 12. yüzyılda Musul olduğu, bu sanatın Musul’dan Suriye’ye, oradan da Anadolu’ya geçtiği ileri sürülmektedir. Telkâri yapımının 15. yüzyıldan bu yana özellikle de Güneydoğu Anadolu’da çok geliştiği bilinmektedir (<http://ismek.ibb.gov.tr/portal/bransicerik.asp?BransBaslikCode=6&BransCode=36-01/03/2009>).

Özellikle Mardin-Midyat’ta yaşayan Süryani ustalar telkari işinin yurttan yayılmasına öncülük etmişlerdir. Telkari işindeki maharetleri nesilden nesile aktarılırken günümüzde çok az Süryani usta bu işi devam ettirip öğretmeye çalışmaktadır. (bkz. Şekil 3.1)

Şekil 3.1 : Telkari çalışması yapan gençler

Yüzlerce yıllık geçmişe sahip olan Midyat telkari gümüş işlemeciliği, modern tekniklerle üretilen döküm gümüşler karşısında ayakta durmaya çalışıyor. İnce, yorucu el işçiliği ve zarafetiyle tanınan telkari gümüş işlemeciliği, teknolojik imkânlarla üretilen döküm gümüş ürünleri karşısında kan kaybediyor. Midyat’ın kültürel ve tarihi zenginliğinin önemli bir parçası olan el işi gümüş işlemeciliği telkarinin eski canlılığını kazanması için Süryani ustalar çok uğraş sarfetmektedirler. Midyat ilçesinde faaliyet gösteren **Aslan**, **İshtar** ve **Rönesans** telkari gümüş işleme atölyelerinde çalışan Süryani telkari ustaları modern makinelerle üretilen döküm gümüş karşısında telkarinin korunması gerektiğini belirtiyorlar. Ancak ustalara göre telkarinin son dönemlerde kuyumcuların ticari hırsına kurban edildiğini ve bu yüzden zanaatın itibarının gölgelendiğini belirtiyorlar (<http://www.suryaniler.com/suryani-tarihi.asp?id=438>, 01/03/2009).

3.3.3 Basmacılık

Süryanilerin bu coğrafyadan göç etmeleriyle, birçok gelenek ve sanat uygulamaları da kaybolmaya yüz tutmuştur. Bunlardan en önemlilerinden biri de basmacılıktır. Süryaniler, eskiden süsleme amacı ile elbiselerin yapımında, masa ve yatak kılıflarında, duvarların ve evlerin iç süslemelerinde bu gelenek ve sanatı oldukça yaygın bir şekilde kullanırlardı. Günümüzde basmacılık ile nevresim ve oda takımı, vitrin, yakalar, yazmalar, perde, bohça ve tablo gibi ürünlere şekil verilmektedir. Birçok Süryani kilisesi ikonlar açısından da çok zengindir. Kağıt ya da kumaşlara işlenmiş ikonlar duvarları adeta canlandırırçasına süslemektedir. Bazı duvarlara direk olarak işlenmiş ikonalar da mevcuttur. Kumaş üzerine ikonalar işlenmesine basmacılık denir. Göçler nedeni ile basmacılık ta büyük bir azalma görülmektedir.

Süryanice Hetmo adı verilen basmacılık bir kalıp sanatıdır. Basmacılık, daha önceden hazırlanmış kalıbın yüzünün boyaya batırılarak, kumaş veya şekil verilecek malzeme üzerine bastırılması ile özetlenebilir. Genellikle boya olarak kökboyası (anilin) kullanılır. Bu boyanın özelliği üstüne sürüldüğü malzemeden hiç çıkmamasıdır (<http://www.suryaniler.com/kultur-sanat.asp?id=364,01/03/2009>).

Akad ve Asurlular tarafından icat edilmiş olan basmacılık onların torunları olan Süryaniler, tarafından yüzyıllar boyu yaşatılmıştır. Osmanlı imparatorluğu zamanında bu sanat dalıyla uğraşan kişilere Basmacı denmiştir. Günümüzde aile isimleri olarak hâlâ Basmacı soyadını taşıyan birçok Süryani aile olduğu bilinir. Zamanımızda bu sanat artık yok olma sınırına gelmiştir. Bu sanatın son temsilcisi olan yaşlı Süryanilerden sonra ne olacağı meçhuldür (İris, 2003:200).

Urfa yöresinden tahta bir basmakalıbı örneği görülmektedir. 1924 yılında Urfa'yı en son olarak terk edenler tarafından yanlarında götürülmüş olan bu örneğin, anlatılanlara göre daha eski olduğu ve 18.yüzyılın sonlarında yapıldığı belirtilmektedir (bkz. Şekil 3.2).

Şekil 3.2 : Tahta basma kalıbı

Bu simetrik ve arka arkaya çiçek dizaynı 3000 yıl öncesine dayanan tipik bir Mezopotamya bezeme desenidir. O zamanlar Mezopotamya da hüküm süren krallar elbiselerini ve duvar işlemlerini bu çiçek dizaynı ile süslerlerdi. Örneğin Asurlular bu çiçek dizaynını o kadar çok kullanırlardı ki bu yüzden bu çiçeğe Asurî çiçeği (Daha sonraları Süryani çiçeği) adı verilirdi. Resimde görülen orijinal tahta basma bloğu, boyut olarak daha geniş olmasına rağmen kullanım ve zaman aşımı nedeniyle çatlamıştır ve bazı parçaları kopmuştur. Benzer olarak basma bloğunun karşı kısmında da aynı çiçek örneği vardır. Bu sanat dalıyla uğraşan insanlar, şekil vermek üzere kullandıkları basma bloklarının bazı kısımlarına oluklar açmışlardır. Basma bloğunu tutan insanın daha iyi kavrama yapabilmesi, dizaynın yönünü doğru yapabilmeleri ve kolay yorulmayacak olması şarttı (<http://www.suryaniler.com/kultur-sanat.asp?id=364,01/03/2009>).

Basmacılık haricinde Doğu ve Güneydoğu Bölgesinde erkekler tarafından giysi olarak kullanılan şal ve şepik de Süryani ustalar tarafından dokunmaktaydı. Ancak bu gün Doğu ve Güneydoğuda dokuyan kimse kalmamıştır.

Demircilikte de usta Süryaniler'den yine Güneydoğuda Mardin-Ömerli de bu işi devam ettiren bir aile kalmıştır.

Süryanilerin bu şekilde kaybolmaya yüz tutan daha nice uğraşları ve sanat dalları vardır. Gelişen teknoloji ve göçler Süryanileri bu sanatlardan uzaklaştırmıştır. Önemli olan bu tip sanat dallarının gün ışığına çıkarılarak sonraki nesillere aktarılmasıdır.

3.4 Şarapçılık ve Bağcılık

Şarapçılık, eski Mezopotamya ve Anadolu kültürünün önemli öğelerinden biridir. Yakın geçmişe kadar yörede yaşayan insanların bağlarda ürettikleri leziz ve besin

değeri yüksek üzümler şarap haline getiriliyor, böylece yıllarca korunabiliyordu. Uzun süre bu topraklarda gelenek ve göreneğe göre şarap üretilmiş, daha sonra bilimsel yöntemlerin devreye girmesiyle eski usul şarap yapımı tarihe karışmıştır. Ama günümüzde hâlâ eski yöntemlerle, yaşadıkları köylerde şarap üreten Süryaniler vardır. Ülkemizin hızla solan renklerinden biri olan Süryanilerin genellikle kuyumculuk ve taş işçiliği gibi alanlarda büyük hünere sahip oldukları bilinir. Oysa Süryanilerin bu alanların dışında uzmanlaştıkları ve zengin bir kültür yarattıkları başka konular da vardır. Bu zenginliklerin başında Midyat ve köylerinde yaşayan Süryanilerin ürettikleri şaraplar yer almaktadır (<http://www.suryaniler.com/kultur-sanat.asp?id=367,01/03/2009>).

Özellikle Midyat ve Adıyaman da yaşayan Süryaniler evde ürettikleri şarabı daha profesyonelce üretmeye geçip fabrikalar kurmuşlardır. Fakat bölgede yaşanan olumsuz olaylar bu girişimciliği sekteye uğratmıştır. Bu olaylara bir örnek, 1989 yılında Ürgüp'te düzenlenen en iyi şarap yarışmasında birinci olan Cercis Yüksel, kendi adıyla 15 yıl Yüksel Şarap fabrikasını çalıştırmıştır. 15 yılsonunda ise fabrika yağmalanmış ve fabrika sahibi öldürülmüştür İris (2003:202). Yaşanan bu olumsuzluklar üretimi azaltmıştır. Son zamanlarda bazı aileler kendi ürettikleri şarapları kendi çabaları ile yurt dışına göndererek gelir sağlamaktadırlar.

4. TÜRKİYE'Lİ SÜRYANİLER

Süryaniler, bugün Türkiye’de yoğun olarak Mardin il merkezi, ilçe ve köylerinde yaşamaktadırlar. Bunun yanında Diyarbakır, Hatay, Elazığ ve Adıyaman’da da küçük Süryani toplulukları vardır.

Son 35-40 yıl içerisinde bu yerleşik bölgelerden göç etmeleri sonucunda İstanbul’da da bir Süryani topluluğu oluşmuştur. Günümüzde artık Ankara, İzmir gibi büyük kentlerde de Süryanilere rastlamak mümkündür.

Bugün 2500’ü Güneydoğu’da 10 bini İstanbul’da olmak üzere Türkiye’deki Süryani nüfusu 15 bin civarındadır Bilge (1991:80). Türkiye’nin resmi açıklamalarında ise bu rakam 50 bin olarak gösterilmektedir (Bilge, 1991:80).

Oysa XIX. Yüzyılın ikinci yarısında ve I. Dünya Savaşına kadar Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde büyük bir Süryani nüfusu mevcut olmuştur. Gerçi o dönemdeki Süryani nüfusu konusunda elimizde kesin bilgiler olmamakla birlikte; bazı şehirlerdeki Süryani nüfusunun yoğunluğu Süryani’lerin ne kadar kalabalık oldukları konusunda bir fikir vermektedir. Örneğin daha 1869 yılında Erzurum’da görevli İngiliz konsolosu Taylor raporlarında Erzurum’da 110 bin, Van mutasarrıflığında da 16 bin 500 “aşiret” ve 34 bin 500 “reaya” Süryani –Nesturi olduğunu belirtmiştir (Şimşir, 1986:83-87).

Yine 1881/82/93 Osmanlı nüfus sayımlarına göre, Mardin sancağında 17 bin 754 Şimşir (1986:88), 1883 Halep Sainamesine göre ise Urfa sancağında 5 bin 291 Süryani olduğu belirtilir Şimşir (1986:88). O dönemde Batı Süryanileri ise Hakkari, Van ve Erzurum’a kadar uzanan bölgelerde yaşamışlardı. Fakat XIX. yüzyıl sonu ile I. Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan olaylar, Süryani toplumunda önemli boyutlarda nüfus kaybına yol açmıştır. Pek çok Süryani din değiştirerek giderek asimile olmuştur.

4.1 Sosyo Ekonomik Yapı

Süryaniler’in tarihleri boyunca yaşadıkları önemli yerleşim yerlerinin başında gelen Mardin ili, günümüzde de farklı etnik ve dinsel temele sahip toplulukları bünyesinde

barındırmaktadır. Bu topluluklar, kendi aralarında ekonomik ve toplumsal örgütlenmeleri açısından da, farklı özelliklere sahiptirler.

Bölgedeki nüfusun çoğunluğu Müslüman olmakla birlikte, pek çok mezhep ve tarikatlara bölünmüşlerdir. Süryaniler ise Hıristiyan dinine mensuptur. Ancak onlarda kendi içlerinde çeşitli mezheplere ayrılırlar. Büyük çoğunluğu Ortodoks mezhebine bağlıdır. Bunun yanında Keldani, Katolik ve Protestan mezheplerine bağlı olan Süryaniler de vardır. Bölgede Müslüman ve Hıristiyan topluluklar dışında, küçük bir Yezidi topluluğu da mevcuttur (Bilge, 1991:84).

Bölgede dilsel bir homojenlik de yoktur. Bölge halkı devlet ile olan ilişkilerinde, resmi dil olarak Türkçeyi kullanmasına karşın, günlük yaşamda bu dili kullanmamaktadır. Bölgede yaygın olarak kullanılan diller Kürtçe, Süryanice ve Arapçadır.

Mardin il merkeziyle bazı yerleşim birimlerinde hakim dil Arapçadır. Hatta bu yerleşim yerlerinde yaşayan Süryaniler'in bir bölümü Süryanice bilmemekte ve genel olarak Arapça konuşmaktadırlar. Bunun dışındaki Süryaniler ise Süryanice'nin Batı ve Doğu lehçelerini konuşurlar. Genel olarak Süryani Ortodoks ve Süryani Katolik kiliselerine bağlı olan Süryaniler Süryanice'nin batı lehçesini kullanırken, Keldani kilisesine bağlı olanlar Doğu lehçesiyle konuşurlar. Bölgedeki Süryanilerin çoğu Süryanice dışında Kürtçe ve Arapçayı da kullanabilmektedir.

Bölgede Süryani, Yezidi ve Mıhalmiler (Müslümanlığı kabul eden, kendilerini Kürt ve Arap saymayan bir cemaat) dışında kalan Kürtler'in temel toplumsal örgütlenmesi göçebe, yarı göçebe ve yerleşik de olabilen "aşiret" esasına göreler. Toprağın mülkiyet rejimi de aşiret esasına dayanır Bilge (1991:65). Fakat aşiret düzeni dışında kalan Süryanilerin etkisiyle Mardin, diğer komşu illerden farklı bir sosyal gelişim izlemiştir. Mardin baştan beri özellikle il merkezi diğer bölge illerden daha gelişmiş ve modern bir sosyal yapı ve anlayışa sahip olmuştur (Bilge, 1991:65).

4.2 Toplumsal Yapılar

Süryaniler her ne kadar aşiret düzeni dışındaysalar da, bu her toplumda olduğu gibi bunlarında az çok katmanlaşmış ve kategorileşmiş olmadıkları anlamına gelmez. Fakat Süryaniler'deki katmanlaşma (sınıf) aşiret düzeninde olduğu gibi soya (kana) bağlı olmaktan çok, ekonomik güce ve dinsel otoriteye bağlıdır. Ve Süryani

toplumundaki tek belirgin sınıftır. Aynı zamanda bir diğer katman (sınıf) din görevlileri sınıfıdır.

Din görevlilerinin yönettiği kilise kurumu, Süryani toplumunun en gelişmiş ve yaygın kurumudur. Bundan dolayı kilise ve din görevlileri (ruhban sınıfı), topluluğu birbirine bağlayan temel unsurlardan birisi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ruhban sınıfın ve onun yönettiği kurumun (kilise), toplumda meşru iktidar (otorite) haline gelmesinin önemli nedenleri; kilise kurumunun çok eskiden beri kurulu olması ve halkı uzun zamandan beri hem dini hem de dünyevi olarak yönetmesidir (Bilge, 1991:86).

Kilise kurumu, Hıristiyanlığın ilk yıllarından itibaren tüm toplumu kucaklayan yaygın bir kurumdur. Bu kurumu yöneten ruhban sınıfı, Süryani kilisesinde hiçbir dönemde bir kast sistemi haline gelmemiştir. En yüksek din görevlilerinden piskoposluk, manastır başrahipliği v.b. köy papazlığına kadar bütün dini görevler, toplumun tüm bireylerine açıktır. Başka bir deyişle, bu görevlerin hiçbiri herhangi bir kesimin tekelinde olmamıştır.

Yine Süryanilerin tarihsel gelişimlerinde, genellikle sadece din görevlileri yoğun bir eğitim görmüşlerdir. Buda onlara toplumda önemli bir güç sağlamıştır. Başta yargı yetkisi olmak üzere birçok yetki bu sınıfın ve yönettiği kurumun işlevi durumuna gelmiştir (Bilge, 1991:86).

Osmanlılar döneminde de kilise kurumu ve onun lideri olan patrik, tüm Süryani'lerin hem dini hem de dünyevi lideri olarak kabul ediliyordu. Bundan dolayı başa gelen her padişah patriğe bir ferman yollardı. Bu fermanlarda patrik, halk üzerinde yetkilerle donatılırdı. Cumhuriyetin kurulmasından sonra her ne kadar patrik Türkiye topraklarından çıkmışsa da kilise ve ruhban sınıfı toplumu yönetmede önemli bir rol oynamış ve diğer güçlerle birlikte bu yönetime ortak olmuştur.

Süryani halkını oluşturan topluluk birimi "köy" ve "kent"tir. Bu topluluklar ise bir araya gelmiş aile birliklerinden (Bavık;şarpho) oluşur. Aile birlikleri genel olarak köyün veya kentin belli bir kesiminde toplu olarak yaşayan ve genellikle aynı soydan gelen (fakat kan bağı belirleyici değildir) ailelerden oluşur. Kadın ve çocuklar, babanın aile birliğine katılır. Evlenmeler aile birliğinin içinden çok diğer aile birlikleriyle gerçekleştirilir. Bu, aynı zamanda bu birlikler arasındaki dostluğu pekiştirmek içindir. Tüm bu aile birliklerinin birliğini sağlayan ise kilise kurumudur.

Aile birliğini (Bavık;şarpho) oluşturan aileler, kendi içlerinde her ynden eşit haklara sahiptirler. Bu durum, genel olarak, tüm aile birliklerini oluşturan aileler içinde geçerlidir. Fakat yine de, her aile birliğinin bir lideri vardır ve bu lider, aile birliğinin diğer aile birlikleri ile olan ilişkilerini yürütmektedir (Bilge, 1991:87).

Kentlerde toplumsal iktidar, bu aile birliklerinin en glleriyle kilise arasında; köylerde ise ya tüm aile birliklerinin genellikle köylerde 3-4 aile birliği arasında olmaktadır. Kentlerde en güçlü aile birliği veya birlikleri ekonomik ynden de güçlü olanlardır. Bazı köylerde de durum böyle olmakla birlikte aile birliğini oluşturan nüfusun çokluğu vb. faktörler gücün oluşmasında önemli rol oynamaktadır (Bilge, 1991:87).

Kentlerde, ekonomik ynden en güçlü aile birliğinin lideri (bey) doğal olarak öne çıkmaktadır. Bazen tüm iktidar onda toplanabilir ve kentin önemli bir yöneticisi durumuna gelebilir. Kuşkusuz bu aile birliğinin ve aynı zamanda beyinin gücü sadece ekonomik ölçüte bağlı değildir. Aynı zamanda diğer aile birlikleriyle yapılan ittifaklarda da gücü belirleyen ltlerdendir. Ve bu ittifaklar bozulduğu zaman bu liderin veya liderlerin durumu da zorlaşır. İttifakların durumuna göre liderin gücü azalıp çoğalabileceği gibi yeni lider ya da liderler ortaya çıkabilir.

Köy biriminde ise genel olarak iktidar köyün din görevlisiyle aile birlikleri bazen bir aile birliğiyle paylaşılır. Bu durumda kimin iktidara sahip olacağı, pratik mücadeleler sonucunda ortaya çıkar. Bu bazen köydeki din görevlisiyle tek bir aile birliği lehine, bazen de bir veya birden fazla aile birliği lehine gelişir. Kırsal kesimdeki iktidar mücadelesi, kentlere oranla daha keskindir. Kuşkusuz, ekonomik ynden güçlü bir aile birliğinin bulunması bu mücadeleyi azaltabilir veya yok edebilir. Böyle bir pratik mücadele sonucunda iktidarı ele geçiren aile birliği ve onun lideri köyün yöneticisi (hakimi) durumuna gelir. İktidarı elinde bulunduran aile birliğinin lideri, aynı zamanda diğer köylere karşı köyün de lideridir ve belli başlı işlevleri yerine getirir (Bilge, 1991:88).

Köy erkeklerinin toplandığı yer (divanhane; gek), liderin oturduğu ev olur. Lider aynı zamanda köye gelen önemli konukların, önemli din adamlarının, evre köylerin bey veya liderlerinin ağırlanması, köyün diğer yerleşim birimleri ile ilişkilerini düzenleme gibi görevleri bünyesinde toplamaktadır. Köy halkı arasındaki anlaşmazlıklarda da din görevlisiyle birlikte önemli bir yargı etkisine sahip olur.

Fakat buradaki iktidar da ittifaklarla yürütülmektedir. Önemli bir konu da aile birliktelikleri arasındaki ortaklık bozulursa, bunlar arasındaki iktidar ilişkileri de bozulur ve yeni ittifaklar sonucu, yeni iktidar ilişkileri ortaya çıkar (Bilge, 1991:88).

Bunun dışında, bazı köy birimlerinde ekonomik yönden güçlü bir aile birliği –ve onun beyi- vardır. Bu aile birliği ve bunun beyi ekonomik gücüne dayanarak yaşadığı köy-veya bazen birkaç köy-üzerinde büyük bir iktidara sahip olur. Ancak bugün, bu yapılanmanın büyük ölçüde değişime uğradığı görülür. Bölgedeki bazı güçlü aşiret beylerinin etkisi bu yapılanmanın sadece kalıntıları olarak bazı köy birimlerinde gözlemlenmektedir.

Ekonomik gücünü kaybetse de eskiden beri bu beyler bağları olan köy-veya köyler, hatta kimi Müslüman köyler- manevi olarak bu bey ile ilişkilerini sürdürmek eğilimindedirler. Köy halkı -ve çevre köyler- arasındaki anlaşmazlıklar veya önemli kararlar beye danışılır ve görüşlerine önem verilir. Bu durumda beyin yaşadığı ev yine köyün toplanma odasıdır (Bilge, 1991:89).

Süryanilerin İstanbul'a göç etmesiyle burada oluşan toplumsal yapı yerleşik geleneksel değerler temelinde, ancak farklı bir düzeyde belirir. Aile birlikleri, burada da hemen ortadan kalkmamaktadır. Bu durum özellikle Süryaniler'in İstanbul'a ilk göçleri ve gettolarda bir arada yaşama eğilimi taşıdıkları 1970'li yılların ortalarına kadar oldukça belirgindir. Fakat zamanla “kentsel” ekonomi üzerine temellenen bireysel ilişkiler, bu birliklerin işlevlerini kaçınılmaz olarak bozmuştur. İstanbul'a yerleşen Süryaniler'in –bu kozmopolit kentte yeniden ve hem de bu kez çok daha rafine bir biçimde, sınıfsal kökenlerine uygun olarak- yapılandıkları söylenebilir (Bilge, 1991:89).

Ekonomik ilişkilerin geleneksel değerler sistemini, İstanbul'un Mardin'den çok daha hızlı çözüp ayrıştıracağı gayet açıktır. Böyle olunca “yeni dünya” da birey olarak “Süryani”, alt yapısına uygun sınıfsal konumunu kısa sürede kazanmış ve benimsemiştir. Örneğin, memlekette köylülük ile geçimini sürdüren, bu koca şehirde büyük olasılıkla artık bir işçidir ve sınıfsal konumuna uygun olarak bir işçi semtinde oturmaktadır. Yine aynı biçimde, “memlekette” ticaretle uğraşanlar, İstanbul'da da eski işlerini sürdürmeye çalışırlar ve Süryani orta sınıfını oluştururlar. Bu arada yeterli sermaye birikimine sahip kimi tüccarlar, bu büyük kentte daha da büyük oynamaya çalışarak, sanayi yatırımlarına, büyük işletmelere yönelirler.

Sonuçta, ortak mekanlarını da yitiren bu insanlar, yeni ilişkiler içerisinde adeta parçalanarak pay edilmektedirler. Ve bir daha da eskiyen değerler sistemi içerisinde bir arada duramamaktadırlar. Toplumsal ilişkiler, yeni ekonomik düzende, yeni bir yapıya kavuşmuştur (Bilge, 1991:65).

4.3 Ekonomi

Ortaçağ boyunca, toprağın işlenmesi, belki de hükümlanlık adına çoğunluğunun, ticaret ise daha çok azınlıkların tercihi idi.

Asurlular, binlerce yıldır el zanaatlarındaki hünerli ve ustalıkları ile tanınmışlardır. Günümüzde Süryani ustalar, en çok “telkari” adı verilen gümüş işlemeciliği ile bilinirler; oysa bu onların hünerlerinin bir adıdır. Altın işlemeciliği, demircilik, taş ustalığı, mimarlık, nalbantlık, semercilik ve bunun gibi daha birçok alanda nice hünerli el, bu yaşlı ustaların göz nurunu ve binlerce yıllık kültürünü dillendirmektedir. Bunun yanında tarım, hayvancılık ve özelliklede bağcılık uğraşları arasında bulunmaktadır.

XIX. yüzyılın sonlarında Süryaniler’in yaşadıkları Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde canlı bir ticaret –Rizaiye, Musul ve Halep bağlantılı- vardı. Süryaniler’in Mardin bölgesinde yetiştirdikleri üzümler, o dönemin ünlü şaraplarının yapımında kullanılıyordu. Yine bu üzümlerden yapılan pekmez ve şıra tüm bölgeye dağıtılmaktaydı. Hatta bu ürünlerin bir kanalla Musul’a kadar akıtıldığı söylenir¹.

Süryani ustalarınca geliştirilen altın, gümüş ve bakır işletmeciliği de oldukça ileri bir durumdaydı. Yine bu dönemde, özellikle Midyat’ta köklü bir dokumacılık geleneği de mevcuttu (Bilge, 1991:11).

Cumhuriyetle birlikte Mardin ve Hakkari bölgelerinin gelişmesinde önemli rol oynayan ve geleneksel ticaret bağlarıyla bağlı oldukları Rizaiye, Musul ve Halep bağlantılarının kopması, bölge ekonomisinin tümüyle tarım ve hayvancılığa dayalı, durağan ve gitgide her açıdan ülkenin en geri kalmış bölgelerinden biri durumuna soktu Bilge, (1991:91). Cumhuriyetten sonra bu bölgeden komşu ülkelere yapılan sınır kaçakçılığı, bu geleneksel ilişkilerden ve bu bölgelerin Türkiye’nin büyük tüketim pazarlarına olan uzaklık ve ulaşım olanaklarının zayıflığından

¹ Midyat yakınlarında bu kanala ait kalıntılara da rastlanır

kaynaklanmaktaydı Bilge, (1991:91). Bugün de bu ticaret tümüyle ortadan kalkmış değildir.

Cumhuriyetle birlikte oluşan bu ekonomik yapı, Mardin bölgesinde çok uzun süre değişmeden veya çok az değişerek devam etti. Bölgenin hem diğer bölgelerle hem de kendi içindeki ulaşım olanaklarının zayıflığı, bölgenin içinde bile birbirinden bağımsız, küçük piyasaların oluşmasına neden oluyordu.

Kırsal kesimde, köyler gitgide her bakımdan kendini destekler duruma geldiler. Üretim de, genellikle geçim için yapılmaya başlanmıştır. Üretim için gerekli araçlar, üretim birimi olan köyde yapılıyordu; hatta her aile kendi basit üretim aletlerini yapardı.

Köylerin kentlerle olan ilişkileri de çok sınırlıydı. Köylü ürettiği ürünün bir bölümünü kentin pazarına sunardı. Bu sunuşun amacı, köyde üretilmeyen bazı maddeleri temin etmektir. Köylüler ürünlerini para karşılığında sattıkları gibi, ihtiyaçları olan maddelerle de değiştirmeye hazırdılar. Belirli aralıklarla bazı tüccarlar köyleri dolaşarak köylülerin ürettiği ürünleri, para karşılığında satın alırdı.

Ayrıca yıl boyunca en ücra köy ve mezraları dolaşarak bulunmayan maddeleri maddeleri (tuz, şeker, sabun, incik-boncuk) köylülerin ürettiği ürünlerle değiştiren satıcılar da (hatoro) vardı. Bu tür alışverişlerde genellikle para kullanılmazdı. Kırsal kesim bu yollarla pazara bağlanır ve bu şekilde artık ürün köylünün elinden çekilirdi (Bilge, 1991:92).

Kentlerde ise gelişmemiş ve yöredeki temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik bir ticaret ve üretim vardı. Kentte devamlı açık olan bir Pazaryeri vardı. Burada yapılan alışverişler parayla olabileceği gibi, değiş tokuş biçiminde de olabiliyordu.

Bu üretim yapısı uzun süre değişmeden devam etti. Çünkü üretilen tarımsal ürünler için dar bir piyasaya sahipti kentler. Kentli nüfusun azlığı ve genel gelir seviyesinin düşüklüğünden dolayı bu piyasaların elinde biriken sermaye de tekrar üretime dönüşemiyordu. Bu sermaye ya tekrar ticarete gidiyor, ya da bölge dışına çıkıyordu (Bilge, 1991:92).

Kuşkusuz bölgede bugün de bu yapı tümüyle yıkılmış değil. Ama son on beş yılda bölge, sadece piyasaya daha çok bağlanmakla kalmadı; aynı zamanda, bölgede kapitalist üretim de filizlendi.

Bugün Mardin bölgesinde birkaç yüz civarında Süryani yaşamaktadır. Sadece on yıl önce Süryanilerin nüfusu 8 bin civarındaydı. 90'ların başında nüfusun %38'i merkez ilde veya ilçelerde –Mardin, Midyat, İdil, Savur -%62'si kırsal kesimde yaşarken bugün köylerde oldukça az miktarda insan kalmıştır. Kentlerdeki Süryaniler kentin belirli mahallelerinde toplanır. Bu durum özellikle Midyat'ta belirgindir. Kırsal kesimde yaşayan Süryaniler'in büyük bölümü nüfusunun tümünü Süryaniler'in oluşturduğu köylerde yaşamaktaydı. Geriye kalanlar ise, Kürtler'in bulunduğu köylerde yaşardı (Bilge, 1991:92).

Bölgede kır-kent ayrımı belirgindir, ama toplumsal iş bölümü tam olarak gelişmemiştir. Doğal işbölümü ise hem kırdaki, hem de kentte mevcuttur.

Kırsal kesimde, ne bölgeler arasında, ne de üretim birimi olan köyler açısından ve ne de aile içinde işbölümü gelişmiş değildir. Bu özellik sadece Süryani köyleri için değil, tüm yöre için geçerlidir. Örneğin buğday, arpa, mercimek üretmek, bağcılık yapmak, hayvan yetiştirmek bütün bölgelerin, bütün köylerin ve hatta bütün ailelerin uğraşları arasındadır.

Kırsal alanda, üretime tüm aile bireyleri katılır. Erkek-kadın farklılığına dayanan doğal işbölümü vardır. Ama yine de bazı işler erkek ve kadın tarafından ortaklaşa yapılmaktadır. Erkek genellikle tarlayı sürer, çobanlık yapar, ava çıkar, basit üretim araçlarını yapar, uzak yerlerden odun ve ot taşır, ürünü uzak pazarlara götürür, kadın ise daha çok sütün işlenmesiyle uğraşır, ekmek pişirir, yün eğirir, kilim dokur, çanak çömlek yapar (Bilge, 1991:93).

Toprak, her ailenin özel mülkiyetindedir. Meraların bir bölümü özel diğer bölümü ise köyün ortak malıdır; fakat buralarda ki kullanıma özeldir. Son yıllardaki Süryani göçü nedeniyle bazı köylerde köylüler toprağın tümünü işletemez duruma gelmişlerdir. Bugün kırsal alandaki Süryaniler genellikle geçimlik üretim yaparlar ve diğer toprakları boş bırakırlar. En verimli ve yakın topraklar işlenir; diğerleri ise boş bırakılır (Bilge, 1991:93).

Kırsal alandaki aileler kendi ihtiyaçları olan hayvanların da kendileri yetiştirirler. Her aile kendi ihtiyacı doğrultusunda büyükbaş ve küçükbaş ile kümes hayvanı yetiştirir ve kendi ihtiyaçları doğrultusunda bunları kesip tüketir. Bazen de bu hayvanların bir bölümünü kent pazarına götürüp satar.

Aileler, kendi ihtiyacının karşılayacak bağlara bakarken, diğerlerini boş bırakmamaktadır. İhtiyaçları olduğu kadar pekmez, şarap vb. ürünleri yapar, diğer üzümleri ise taze olarak tüketirler. Yalnızca Kılıt (Dereiçi) köyünde bulunan şarap fabrikası nedeniyle bu bölgedeki Süryaniler tüm bağlarını işletirler. Aynı zamanda çevre köylerin üzümlerini de satın alırlar. Şarap fabrikası köylülerin ortaklığıyla kurulmuştur ve üretimin bir bölümünü çevre piyasalara yaparken diğer bölümünü de çevre ülke pazarlarına sunmaktadır (Bilge, 1991:94).

Kentlerde yaşayan Süryaniler genellikle kentin tüccarları, zanaatkarları ve küçük işletmecileridir. Ama bunlar yine de, tarımdan tam kopmamışlardır. Bu zanaatkar ve tüccarların büyük bölümünün az da olsa toprağı vardır. Bu topraklar aile bireyleri tarafından işletilir. Fakat yine de gereksinimleri olan tarım ürünlerinin tümünü, bu topraklarda üretemezler. Eksik kalan tarımsal ihtiyaçlarını kent pazarından temin ederler. Yalnızca kentli nüfusun küçük bir bölümünün –bunların hepsi Mardin il merkezindedir- büyük ölçekte toprakları vardır ve bu topraklarda üretim, Pazar için yapılır. Bu üretim ise daha çok ortakçı çiftçiler tarafından gerçekleştirilir.

Süryaniler, Mardin bölgesinde, dört kent merkezinde -il merkezi, İdil, Midyat ve Savur- yaşamaktalar. Süryaniler, bu kent merkezlerindeki ticarete aktif olarak katılırken bazı alanlarda da bu kentlerin tek zanaatkarlarıdır.

Bu merkezlerdeki ticaret, daha çok bölge halkının ihtiyaçları olan malların küçük perakendeci işlerlerinde satılmasıyla gerçekleşir. Gerçi bu kentlerdeki ticaretin ne kadarının Süryanilerce yürütüldüğünü bilmiyoruz, ama Midyat'taki ticaretin büyük bir bölümü, Süryani tüccarlarınca yürütülür. Mardin il merkezi ve İdil'de gerçekleşen ticarete önemli bir pay sahibi olan Süryaniler Savur'da ticaretle uğraşmazlardı. Ancak bugün Savur'da hiç Süryani ailesi bulunmamaktadır.

Mardin il merkezi ile Midyat'taki kuyumcu ustalarının da hemen hemen tümü Süryani'dir. Bu ustalar, genellikle kendi işletmelerinde çalışırlar. Ürettikleri gümüş, altın vb. süs eşyalarının satışını da kendileri yaparlar. Yani üretim ile satış aynı yerde gerçekleşir. Bu atölyelerde de gelişmiş bir işbölümü yoktur. Atölye, üretim için gerekli olan tüm aletleri içinde barındırır ve atölyede çalışanlar arasında –usta ile birlikte üç-dört kişiyi geçmez- belli bir konuda uzmanlaşma yoktur. Yani her çalışan, her işle uğraşmaktadır. Herkes altın ve gümüşü eritebilir, inceltebilir, işleyebilir vb.

Atölyelerde sipariş üzerine üretim yapıldığı gibi, piyasa için de üretim yapıldığı görülür.

Diğer alanlardaki işletmeler de (terzi, ayakkabıcı vb.) küçük ölçeklidir ve üretim piyasa için değil, daha çok sipariş üzerine yapılır. Burada da usta, aynı zamanda işletme sahibidir ve yanında iki-üç yardımcı çalıştırır.

İstanbul'da yaklaşık 15 bin Süryani yaşamaktadır. Bu Süryani nüfusun %80'i ekonomik yönden çok güçlüdür. Sahip oldukları işletmeler orta ve büyük ölçekli işletmelerdir ve çok sayıda işçiyi bu işletmelerinde istihdam etmektedirler. Nüfusun büyük bir kesimi ise, yaklaşık %15'i ekonomik yönden orta ve ortanın üstündedir (Bilge, 1991.95).

Üretim erkeklerin elindedir genellikle, kadınlar ise dışarıda üretime katılmazlar. Erkekler, kendilerine ait olan işletmeleri (daha çok kuyumcu, konfeksiyon atölyeleri vb.) çalıştırmaları. Bunlar kendilerine genellikle birkaç da yardımcı işçi tutarlar. Nüfusun geriye kalan bölümü ise yaklaşık %5'i ekonomik yönden zayıftır. Bu ailelerde erkekle birlikte kadın da üretime katılır. Çeşitli atölye ve fabrikalarda işçi olarak çalışırlar.

Ekonomik yönden en güçlü gruba meydana getirenlerin tümünü, Mardin il merkezinden göç edenler oluşturur. 2. grubu oluşturanlar ise, genellikle diğer kentlerden ve kırsal kesimden göç etmiş ailelerdir. 3. gruptakilerin hemen hepsi kırsal kökenlidir.

5. MARDİN-MİDYAT GELENEKSEL YAŞAMINDA SÜRYANİ HALKOYUNLARI, OYUN MÜZİKLERİ VE GİYİM KUŞAMI

5.1 Süryanilerde Halk Oyunları

Süryanilerin diğer önemli kültür mirası da oyunlarıdır. Bugün bu oyunları oynayan çok az Süryani mevcuttur. Tek Süryani Halkoyunları ekibi olan Hoşaba bu mirası dünyanın dört yanında sergilemektedir.

Süryani oyunları yine kostümde de olduğu gibi temel anlamda bölge oyunlarından çok farklı bir yapı sergilememektedir. Ancak kendilerine ait figürlerden oluşan halkoyunlarına sahiplerdir. Midyat Süryani Derneğindeki gençlerin oluşturduğu halkoyunları grubu daha amatör çalışmalarla oyunlarını yeni nesile öğretmeye çalışmaktadırlar.

Belirlenen oyunların adları ve anlamları aşağıda yer almaktadır (1 Nisan 2007, Mardin-Midyat'taki Bayram çekimlerinden ve Hoşaba ile yapılan söyleşiden). Oyun isimleri Kürtçede de hemen hemen birbirine yakın anlamlara geldiği görülmektedir.

1. Oyun: Şehhani, çok hareketli bir oyundur. Özellikle ısınmak için oynandığı söylenir
2. Oyun: Bario (bahar) Kızların hayvan sağmalarını ve baharı anlatmaktadır.
3. Oyun: Erzitama, hedefe ulaşmadaki iradeyi ve kararlılığı anlatmaktadır.
4. Oyun: Gulle, güllerin dansını anlatmaktadır.
5. Oyun: Peyda, sevgiyi anlatmaktadır.
6. Oyun: Hıddıkmedin, gelin ve damadın oyunu, hançerle oynanmaktadır.
7. Oyun: Zamoke, yemekleri anlatmaktadır.
8. Oyun: Şorra, savaşa gidenleri anlatmaktadır.

Bu oyunlar içinde Midyat'ta yaşayan Süryani halkının en çok düğünlerinde oynadığı oyun buradaki adıyla Peyda, halk içindeki adıyla Bagiyedir. Midyat'ta çekilen düğün görüntülerinde tek oynanan oyun olarak gözlemlenmiştir.

Günden güne gelişen Süryaniler, yaşadıkları topraklar üzerinde kültür ve sanat alanında eşsiz eserler bırakarak bölgenin sosyal yaşamını derinden etkilemişlerdir.

5.1.1 Oyun yazılımları

5.1.1.1 Şehhani

8'lik zaman dilimi içerisinde değerlendirilmiştir. Kız ve erkeklerin birlikte oynadığı bir oyundur. Düz sırada sağa doğru oynanmaktadır. Oyun cümlesi 36 zamanlıdır. Düz formda oynanmaktadır. 3 bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm öne gidiş, 2. bölüm sağa gidiş ve 3. bölüm sola geri dönüşten oluşmaktadır.

1. Zamanın 1.16'sında sağ ayak dizden bükülerek kaldırılır vücut ağırlığı bu harekette sol ayak üzerine aktarılır (bkz. Şekil 5.1)

Şekil 5.1 : Şehhani oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. zamanın 2.16'da bir ayak boyu ileri taban yere değecek şekilde basılır (bkz. Şekil 5.2) vücut ağırlığı sağa alınır.

Şekil 5.2 : Şehhani oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanda sağ ayak dizden bükölerek sol ayak bileği hizasına, yukarı kaldırılır vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden hafif büküktür. (bkz. Şekil 5. 3)

Şekil 5.3 : Şehhani oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanda sağ ayak bir ayak boyu öne basılır, vücut ağırlığı sağdadır, sol bacak dizden bükük, sağ ayak bileği hizasında yukarı çekik, havadadır (bkz. Şekil 5.4)

Şekil 5.4 : Şehhani oyununun 3. ve 4. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanda aynı vücut aynı pozisyondadır (bkz. Şekil 5. 4)

5. Zamanda sol ayak bükük bir şekilde bir ayak boyu öne basılır, vücut ağırlığı sol ayaktadır, sağ bacak dizden bükük, sol ayak bileği hizasındadır. (bkz. Şekil 5.5)

Şekil 5.5 : Şehhani oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanda sağ ayak geri basılır, sol diz yukarı sağ ayak bileği hizasına doğru çekilir, sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı sağ ayaktadır (bkz. Şekil 5.6)

Şekil 5.6 : Şehhani oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanda sol bacak başlanılan çizgiye dizden bükük, geri gelmiş olarak basılır, sağ diz bükük hafif yukarıdadır, vücut ağırlığı sol ayaktadır. (bkz. Şekil 5.7)

Şekil 5.7 : Şehhani oyununun 7. ve 8. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanda aynı vücut aynı pozisyondadır. (bkz. Şekil 5.7)

9.Zamanda sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasına, hafif yukarı çekilerek sol ayak üzerinde bir kere zıplanır(sekilir), vücut ağırlığı sol ayaktadır.(bkz. Şekil 5.8)

Şekil 5.8 : Şehhane oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanda vücut ağırlığı sağa alınıp sol diz bükülüp hafif yukarı sol ayak bileği hizasına çekilir, vücut ağırlığı sağdadır. (bkz. Şekil 5.9)

Şekil 5.9 : Şehhane oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanda vücut ağırlığı bu sefer sola alınıp sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasına hafif yukarı çekilir, vücut ağırlığı sol ayaktadır. (bkz. Şekil 5.10)

Şekil 5.10 : Şehhane oyununun 11. ve 12. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanda vücut aynı pozisyonudadır. (bkz. Şekil 5.10)

13. Zamanda sağ ayak dizden bükülerek kaldırılır bir ayak boyu ileri taban yere degecek şekilde basılır vücut ağırlığı sağa alınır, sol bacak dizden bükük, sağ ayak bileği hizasında yukarı havadadır. (bkz. Şekil 5.11)

Şekil 5.11 : Şehhane oyununun 13. zamanına ait bir görünüm.

14. Zamanda sağ bacak dizden bükük bir şekilde yukarı kaldırılır vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden büküktür. (bkz. Şekil 5.12)

Şekil 5.12 : Şehhane oyununun 14. zamanına ait bir görünüm.

15. Zamanda sağ ayak sol ayak çizgisi hizasında sağ yana basılır (bkz. Şekil 5.13)
Vücut ağırlığı sağ ayağa alınır, sol bacak dizden hafif bükük, sağ ayak bileği hizasında hafif yukarı kaldırılır.

Şekil 5.13 : Şehhane oyununun 15. ve 16. zamanına ait bir görünüm.

16. Zamanda vücut aynı pozisyonudadır. (bkz. Şekil 5.13)

17. Zamanda sol ayak bir ayak boyu öne adım atar vücut ağırlığı sola geçer, sağ bacak dizden bükük, sağ ayak bileği hizasında yukarıdadır. (bkz. Şekil 5.14)

Şekil 5.14 : Şehhane oyununun 17. zamanına ait bir görünüm.

18. Zamanda sağ ayak ilk çizgideki yere(geriye) basar vücut ağırlığı sağ ayaktadır, sağ bacak dizden büküktür, sol bacak dizden hafif bükük sağ ayak bileği hizasında yukarı çekilir. (bkz. Şekil 5.15)

Şekil 5.15 : Şehhane oyununun 18. zamanına ait bir görünüm.

19. Zamanda sol ayak sağ ayağın yanına basar sağ ayak yarım ayak yukarı dizden bükülerek çekilir, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden hafif bükülür. (bkz.Şekil 5.16)

Şekil 5.16 : Şehhane oyununun 19. 20. ve 21. zamanına ait bir görünüm.

20. Zamanda da vücut aynı pozisyonundadır. (bkz. Şekil 5.16)

21. Zamanda sol ayak üzerinde bir kere zıplanılır (sekilir) sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasındadır. Vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden hafif kırıktır. (bkz. Şekil 5.16)

22. Zamanda sağ ayak sol ayağın yan hizasına sağ bacak dizden hafif bükük olarak basılır, sol ayak dizden bükük, sağ ayak bileğinin hizasına çekilir, vücut ağırlığı sağdadır. (bkz. Şekil 5.17)

Şekil 5.17 : Şehhane oyununun 22. zamanına ait bir görünüm.

23. Zamanda sol ayak ile sağ ayağın yanına aynı hizaya basılır, sağ ayak sol ayak bileği hizasına dizden bükük bir şekilde çekilir, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden hafif büküktür. (bkz. Şekil 5.18)

Şekil 5.18 : Şehhane oyununun 23. ve 24. zamanına ait bir görünüm.

24. Zamanda da vücut aynı pozisyondadır. (bkz. Şekil 5.18)

25. Zamanda sağ ayak öne basılır, sağ bacak dizden büküktür, vücut ağırlığı sağ ayağa alınır, sol ayak yerden sağ ayak bileği hizasına çok hafif kaldırılır.(bkz. Şekil 5.19)

Şekil 5.19 : Şehhane oyununun 25. zamanına ait bir görünüm.

26. Zamanda sol ayak üzerine geri basılıp sağ bacak dizden bükük bir şekilde sol ayak bilek hizasına kadar yukarı çekilir, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden büküktür. (bkz. Şekil 5.20)

Şekil 5.20 : Şehhane oyununun 26. zamanına ait bir görünüm.

27. Zamanda sağ ayak sol çapraza, bir ayak boyu öne basılır, sola bir adım atılır, sağ bacak dizden hafif büküktür, vücut ağırlığı sağdadır, sol ayak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yukarı çekilir. (bkz. Şekil 5.21)

Şekil 5.21 : Şehhane oyununun 27. ve 28. zamanına ait bir görünüm.

28. Zamanda sol ayak aynı pozisyonda sol ileri taşınmaya devam edilir, vücut ağırlığı sağ ayakta sol ayak dizden bükük sol ayak bileği hizası yükseklikte havadadır. (bkz. Şekil 5.21)

29. Zamanda sol ayak bir ayak boyu öne basılır, sol bacak dizden hafif bükük, vücut ağırlığı sol ayağa taşınır, sağ ayak dizden bükük sol ayak bilek hizası yüksekliğinde havadadır. (bkz. Şekil 5.22)

Şekil 5.22 : Şehhane oyununun 29. zamanına ait bir görünüm.

30. Zamanda sağ ayak üzerindeyken sol ayak geriye çekilir, sağ bacak dizden hafif büküktür, sol ayak dizden bükük, yarım ayak boyu yükseklikindedir, vücut ağırlığı sağ ayaktadır (bkz. Şekil 5.23)

Şekil 5.23 : Şehhane oyununun 30. zamanına ait bir görünüm.

31. Zamanda sol ayak sağ ayağın bir ayak gerisine başlanılan çizgiye basılır, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak hafif dizden kırıktır, sağ ayak dizden bükük sol ayak bileği hizasına çekilir. (bkz. Şekil 5.24)

Şekil 5.24 : Şehhane oyununun 31. zamanına ait bir görünüm.

32. Zamanda vücut ağırlığı sol ayakta, sol bacak dizden bükük bir şekilde, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasında yukarıdadır. (bkz. Şekil 5.25)

Şekil 5.25 : Şehhane oyununun 32. zamanına ait bir görünüm.

33. Zamanda sağ bacak hafif dizden bükük bir şekilde, sol ayak bileği hizasında yukarı çekilerek sol ayak üzerinde bir kere zıplanır (sekilir), sol bacak dizden hafif büküktür, vücut ağırlığı sol ayakta. (bkz. Şekil 5.26)

Şekil 5.26 : Şehhane oyununun 33. zamanına ait bir görünüm.

34. Zamanda vücut ağırlığı sağa alınıp sol diz bükülüp hafif yukarı sağ ayak bileği hizasına çekilir, vücut ağırlığı sağdadır, sağ bacak dizden hafif büküktür. (bkz. Şekil 5.27)

Şekil 5.27 : Şehhane oyununun 34. zamanına ait bir görünüm.

35. Zamanda vücut ağırlığı sol bacağına alınır, sol bacak dizden hafif büküktür, sağ bacak dizden bükük, sağ ayak sol ayak bileği hizasındadır, vücut ağırlığı soldadır. (bkz. Şekil 5.28)

Şekil 5.28 : Şehani oyununun 35. ve 36. zamanına ait bir görünüm.

36. Zamanda da vücut aynı pozisyonudadır. (bkz. Şekil 5.28)

5.1.1.2 Bario

4'lük birim zaman diliminde değerlendirilmiştir. Kızılı erkekli oynanmaktadır. Sola doğru, düz ve C formunda dönülerek oynanır. Oyun cümlesi 12 zamanlıdır.

1. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükülerek bir ayak boyu öne adım atılır, sol bacak hafif dizden büküktür, vücut ağırlığı soldadır. (bkz. Şekil 5.29)

Şekil 5.29 : Bario oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. zamanın 2.8'inde sağ ayak bir ayak boyu öne basılır sol bacak dizden bükük bilek hizasına kaldırılır. (bkz. Şekil 5.30)

Şekil 5.30 : Bario oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 1.8 liğinde sol bacak havaya kaldırılır, sağ ayağın bir ayak önüne dizden bükük olarak atılır vücut ağırlığı sağdadır, sağ bacak dizden hafif büküktür (bkz. Şekil 5.31)

Şekil 5.31 : Bario oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

2. zamanın 2.8'inde sol ayak bir ayak boyu sağ ayağın önüne dizden bükük basılır, vücut ağırlığı soldadır, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasına çekilir. (bkz. Şekil 5.32)

Şekil 5.32 : Bario oyununun 2. zamanına ait bir görünüm

3. Zamanda sağ ayak üzerine atlanıp vücut ağırlığı sağ bacağa verilir, sağ bacak dizden hafif bükük sol bacak dizden, bükük sol ayak sağ diz hizasına öne yukarıya çekilir (bkz. Şekil 5.33)

Şekil 5.33 : Barrio oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanda sağ ayak üzerinde bir kere zıplanılır(sekilir), sol bacak dizden aşağı ileri düz uzatılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.34)

Şekil 5.34 : Barrio oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanda sol bacak üzerine atlanır, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden hafif bükük, sağ bacak dizden bükük, sol bacağın diz hizasında yukarı çekilir. (bkz. Şekil 5.35)

Şekil 5.35 : Barrio oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zaman da sol ayak üzerinde bir kere zıplanır(sekilir), bu esnada sağ bacak düz ileri uzatılır, vücut ağırlığı soldadır. (bkz. Şekil 5.36)

Şekil 5.36 : Bario oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanda sağ ayak üzerine atlanıp vücut ağırlığı sağ ayağa alınır, sağ diz hafif büküktür, sol bacak dizden bükük, sol ayak, sağ diz hizasına çekilir. (bkz. Şekil 5.37)

Şekil 5.37 : Bario oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanda sağ ayak üzerinde bir kere zıplanır(sekilir) sol bacak düz ileri uzatılır vücut ağırlığı sağdadır. (bkz. Şekil 5.38)

Şekil 5.38 : Bario oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 1.8'inde sağ ayak üzerinde bir kere sekilirken sol bacak dizden bükük, sağ diz ile ayak bileği hizasına içeri çekilir (bkz. Şekil 5.39)

Şekil 5.39 : Bario oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 2.8'inde sol ayak sağ ayağın yanına yere basılır, sağ bacak dizden büküksol ayak bileği hizasına öne yukarı çekilir, vücut ağırlığı soldadır. (bkz.Şekil 5.40)

Şekil 5.40 : Bario oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanda sağ bacak üzerine dizden hafif bükük bir şekilde basılır, vücut ağırlığı sağa alınır, sol bacak dizden, bükülerek sağ diz hizasına yukarı çekilir. (bkz. Şekil 5.41)

Şekil 5.41 : Bario oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanda sol ayak sağ ayağın yanına konulur, vücut ağırlığı ortaya alınır. (bkz. Şekil 5.42)

Şekil 5.42 : Bario oyununun 11. ve 12. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanda da vücut aynı pozisyonda beklemektedir (bkz. Şekil 5.42)

5.1.1.3 Erzitema

4'lük Zaman dilimi içinde değerlendirilmiştir. Oyun cümlesi 19 zamanlıdır. Kızılı erkekli, düz formda oynanır.

1. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük, sağ ayakla yarım ayak boyu ileri bir adım atılır vücut ağırlığı sağa geçirilir, sol diz hafif büküktür. (bkz. Şekil 5.43)

Şekil 5.43 : Erzitema oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden hafif bükük, sol ayak yarım ayak boyu ileri atılır, vücut ağırlığı soldadır. (bkz. Şekil 5.44)

Şekil 5.44 : Erzitema oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 1.8'inde sağ ayak ¼zerine bir ayak boyu ileri atlanır, sağ bacak hafif dizden b¼k¼kt¼r, sol bacak dizden kırık, sağ ayak bileği hizasına ileri, yukarı ¼ekilir v¼cut ağırlığı sağdadır. (bkz. Şekil 5.45)

Şekil 5.45 : Erzitema oyununun 2. zamanına ait bir g¼r¼n¼m.

2. Zamanın 2.8'inde sol ayak ileri doğru uzatılırken sağ ayak ¼zerinde bir kere zıplanır, v¼cut ağırlığı sağdadır, sağ bacak dizden hafif b¼k¼kt¼r. (bkz. Şekil 5.46)

Şekil 5.46 : Erzitema oyununun 2. zamanına ait bir g¼r¼n¼m.

3. Zamanın 1.8'liğinde sol bacak dizden b¼k¼k yarım ayak boyu ileri vurulur (pençe veya tabanla), sağ bacak dizden b¼k¼kt¼r, sağ ayak ¼zerinde bir kere zıplanılır, v¼cut ağırlığı sağdadır. (bkz. Şekil 5.47)

Şekil 5.47 : Erzitema oyununun 3. zamanına ait bir g¼r¼n¼m.

3. Zamanın 2.8'liğinde sol bacak ileri uzatılır, vücut ağırlığı sağdadır, sağ ayak üzerinde bir kere zıplanır, sağ bacak dizden hafif büküktür. (bkz. Şekil 5.48)

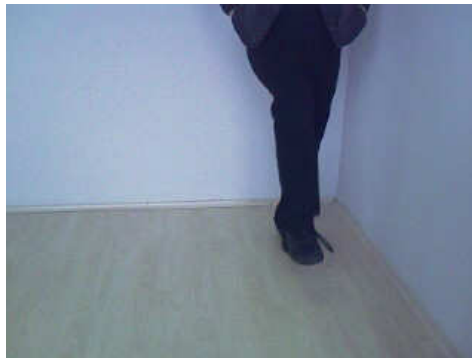
Şekil 5.48 : Erzitema oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanın 1.8'inde sol bacak üzerine bir ayak boyu geriye dizden bükük olarak atlanır, sağ bacak dizden büküktür, vücut ağırlığı soldadır. (bkz. Şekil 5.49)

Şekil 5.49 : Erzitema oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanın 2.8'inde sağ bacak bükük bir şekilde öne yukarı uzatılırken sol ayak üzerinde bir kere zıplanır, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak hafif dizden büküktür. (bkz. Şekil 5.50)

Şekil 5.50 : Erzitema oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 1.8'inde sağ bacak sağa gidiş yönüne çevrilip sağ ayak üzerine atlanır, sağ diz hafif büküktür, sol bacak dizden bükük, sağ ayak bileği yüksekliğinde havada, vücutla birlikte sağa döndürülür, vücut ağırlığı sağdadır. (bkz. Şekil 5.51)

Şekil 5.51 : Erzitema oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 2.8'inde sol bacak ne uzatılırken sağ ayak üzerinde bir kere zıplanılır, vücut ağırlığı sağdadır, sağ bacak hafif dizden büküktür. (bkz. Şekil 5.52)

Şekil 5.52 : Erzitema oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanda sol ayak sağ ayağın yanına yarım ayak aralıklı bir Şekilde basılır, vücut karesi ve yönü tamamen sağa alınır. İki dizde hafif büküktür, vücut ağırlığı ortadadır. (bkz. Şekil 5.53)

Şekil 5.53 : Erzitema oyununun 6. ve 7. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanın 1.8'inde vücut aynı pozisyonda beklemektedir (bkz. Şekil 5.53)

7. Zamanın 2.8'inde sağ bacak yarım ayak boyu dizden bükülerek adım için yukarı çekilir, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak hafif dizden büküktür. (bkz. Şekil 5.54)

Şekil 5.54 : Erzitema oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük yarım ayak boyu ileri sağ çapraza doğru atlanarak basılır, vücut ağırlığı sağdadır, sol bacak dizden bükük yerden hafif kaldırılır (bkz. Şekil 5.55).

Şekil 5.55 : Erzitema oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanın 2.8'inde sol ayağa, sağ ayağın yanına dizden bükülerek atlanır, sağ bacak dizden bükülerek yerden hafif yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır. (bkz. Şekil 5.56)

Şekil 5.56 : Erzitema oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden hafif bükük sağ çapraza atlanarak basılır, sol bacak dizden bükük yarım ayak boyu yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.57).

Şekil 5.57 : Erzitema oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 2.8'inde vücut yönü sol çapraza çevrilirken sağ ayak üzerinde bir kere zıplanılır, sol bacak dizden kırık sağ ayak bileği hizasında öne yukarı çekilir. (bkz. Şekil 5.58)

Şekil 5.58 : Erzitema oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanın 1.8'inde sol ayak sol çapraz yönünde yarım ayak boyu ileri atlanarak basılır, sağ bacak dizden bükük, sol ayak bileği hizasında öne yukarı çekilir, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.59).

Şekil 5.59 : Erzitema oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden hafif bükük sol ayak aprazı yönünde atlanarak basılır, sol bacak dizden bükülerek sağ ayak bileği hizasına ne yukarı çekilir, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.60)

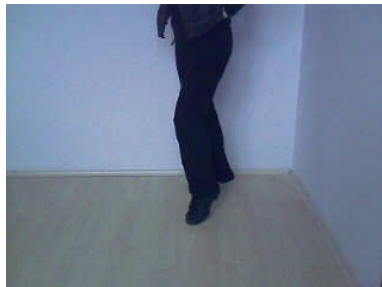
Şekil 5.60 : Erzitema oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 1.8'inde sol bacak üzerinde dizden bükük vaziyette sağ çapraza çift zıplama (zıplama sol ayak üzerindedir) yapar gibi dönülür, sağ bacak dizden bükük, sağ ayak yerle temas halindedir, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.61). 2.8'inde aynı pozisyonda bir kere daha zıplanır, vücut ağırlığı yine soldadır.

Şekil 5.61 : Erzitema oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanın 1.8'inde sağ bacak üzerinde dizden bükük vaziyette sol çapraza çift zıplama yapar gibi dönülür, sol bacak dizden bükük, sol ayak yerle temas halindedir, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.62). 2.8'inde aynı pozisyonda bir kere daha zıplanır, vücut ağırlığı yine sağdadır.

Şekil 5.62 : Erzitema oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.

13-14. Zamanlarda vücut karesi ve ayak uçları sağ çapraza bakacak şekilde, vücut ağırlığı ortada beklenilir. (bkz. Şekil 5.63)

Şekil 5.63 : Erzitema oyununun 13. ve 14. zamanına ait bir görünüm.

15. Zamanın 1.8'inde sağ ayak üzerine sağ çapraz yönünde atlanır, sağ diz büküktür, sol bacakta dizden bükük hafif yukarıdan sağ ayak yanına taşınır, 2.8'inde aynı pozisyonda sağ bacak üzerinde bir kere zıplanır. (bkz. Şekil 5.64)

Şekil 5.64 : Erzitema oyununun 15. zamanına ait bir görünüm.

16. Zamanın 1.16'sinde sağ bacak dizden bükük, sağ ayak üzerinde bir kere zıplanırken sol ayak tabanı dizden bükük olarak sağ ayağın yanına vurulur (bkz. Şekil 5.65).

Şekil 5.65 : Erzitema oyununun 16. zamanına ait bir görünüm.

16. Zamanın 2.16'sında sol bacak dizden bükük geriye doğru yukarı çekilir, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.66). 3.16'sında yine sağ bacak dizden bükük, sağ ayak üzerinde bir kere zıplanırken sol ayak tabanı dizden bükük olarak sağ ayağın yanına vurulur (bkz. Şekil 5.65). 4.16'sında sol bacak dizden bükük geriye doğru yukarı çekilir, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.66).

Şekil 5.66 : Erzitema oyununun 16. zamanına ait bir görünüm.

17. Zamanın 1.8'inde sol ayak üzerine atlanarak vücut ağırlığı sola alınır, sol bacak dizden hafif büküktür (bkz. Şekil 5.67).

Şekil 5.67 : Erzitema oyununun 17. zamanına ait bir görünüm.

17. Zamanın 2.8'inde sol ayak üzerinde bir kere zıplanırken sağ bacak dizden hafif bükük ileri doğru uzatılır, sol bacak dizden bükük, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.68)

Şekil 5.68 : Erzitema oyununun 17. zamanına ait bir görünüm.

18. Zamanın 1.8'inde sol ayak üzerine atlanırken vücut karesi başlanılan yöne (tam karşı) çevrilir, sağ bacak dizden hafif bükük, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yukarı çekilir (bkz. Şekil 5.69).

Şekil 5.69 : Erzitema oyununun 18. zamanına ait bir görünüm.

18. Zamanın 2.8'inde sağ ayak üzerinde bir kere zıplanırken sol bacak ileri uzatılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.70)

Şekil 5.70 : Erzitema oyununun 18. zamanına ait bir görünüm.

19. Zamanın 1.8'inde sol ayak üzerine atlanırken sol bacak dizden hafif büküktür, sağ bacak dizden bükük yukarı çekilir (bkz. Şekil 5.71).

Şekil 5.71 : Erzitema oyununun 19. zamanına ait bir görünüm.

19. Zamanın 2.8'inde sol ayak üzerinde bir kere zıplanır, sağ bacak ileri uzatılır (bkz. Şekil 5.72)

Şekil 5.72 : Erzitema oyununun 19. zamanına ait bir görünüm.

5.1.1.4 Gulle

4'lük zaman diliminde değerlendirilmiştir. Oyun cümlesi 16 zamanlıdır. Kızılı erkekli, sola doğru C formunda dönülerek oynanır.

1. Zamanın 1.16'lığında sağ bacak dizden bükülüp sol ayak bileği hizasında yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.73)

Şekil 5.73 : Gulle oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.16'lığında sağ bacak hafif dizden bükük bir ayak boyu sol çaprazda öne basılır, sol ayak yerden hafif kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.74)

Şekil 5.74 : Gulle oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükük hafif yerden kesilip yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı sola alınır (bkz. Şekil 5.75)

Şekil 5.75 : Gulle oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanda sol bacak dizden kırık sağ bilek hizasına çekilir, vücut ağırlığı sağdadır, sağ bacak hafif dizden büküktür (bkz. Şekil 5.76)

Şekil 5.76 : Gulle oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 1.8'inde sol bacak bir ayak boyu sağ çapraz öne hafif dizden bükük olarak basılır, sağ bacak yine hafif dizden büküktür, vücut ağırlığı soldadır, sağ ayak yerden kesilecek şekilde kaldırılır (bkz. Şekil 5.77)

Şekil 5.77 : Gulle oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 2.8'inde sağ bacak üzerine dizden kırık olarak basılır, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasına kadar yukarı çekilir, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.78)

Şekil 5.78 : Gulle oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanda sol ayak sağ ayağın yan hizasına basılır, sağ bacak dizden bükülerek sol diz hizasına yukarı kadar çekilir, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.79)

Şekil 5.79 : Gulle oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 1.8'inde sol ayak üzerinde yukarı zıplanır, sağ bacak dizden bükük sol diz hizasında yukarı çekiktir (bkz. Şekil 5.80)

Şekil 5.80 : Gulle oyununun 5. ve 6. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 2.8'inde sol ayak üzerine sol diz dizden bükük olarak düşülür, sağ bacak yine dizden bükük sol diz hizasında yukarı çekiktir (bkz. Şekil 5.81)

Şekil 5.81 : Gulle oyununun 5. ve 6. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanın 1.8'inde sağ ayak üzerinde yukarı zıplanır, sol bacak dizden bükük sağ diz hizasında yukarı çekiktir (bkz. Şekil 5.80), 2.8'inde sağ ayak üzerine sol diz dizden bükük olarak düşülür, sol bacak yine dizden bükük sağ diz hizasında yukarı çekiktir (bkz. Şekil 5.81)

7. Zamanda sağ ayak üzerine atlanarak sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı sağa alınır, sol bacak dizden bükük sağ diz hizasında yukarı çekilir (bkz. Şekil 5.82)

Şekil 5.82 : Gulle oyununun 7. ve 8. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanda vücut aynı pozisyonda beklemektedir (bkz. Şekil 5.82)

9. Zamanın 1.8'inde sol bacak bir ayak (yarım ayakta olabilir) boyu düz ileri basılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.83)

Şekil 5.83 : Gulle oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden bükük yerden kaldırılır vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.84)

Şekil 5.84 : Gulle oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanda sol ayak sağ ayağın yan hizasına basılır, iki bacakta dizden hafif büküktür, vücut ağırlığı sola taşınır (bkz. Şekil 5.85)

Şekil 5.85 : Gulle oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 1.16'lığında sağ bacak dizden bükük yarım ayak boyu düz ileri kaldırılır vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.86)

Şekil 5.86 : Gulle oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 2.16'lığında sağ bacak dizden kırık yarım ayak boyu düz ileri basılır, sol bacak dizden hafif büküktür, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.87)

Şekil 5.87 : Gulle oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükük kaldırılarak geriye taşınır, sol bacak dizden hafif büküktür, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.88)

Şekil 5.88 : Gulle oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanda sağ bacak dizden bükük sol ayağın yanına basılır, sol bacak hafif dizden bükülür, vücut ağırlığı sağa taşınır (bkz. Şekil 5.89)

Şekil 5.89 : Gulle oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.

13. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden yukarı sağ diz hizasına çekilerek yukarı zıplanır, zıplanırken sola doğru mesafe alınır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.90).

Şekil 5.90 : Gulle oyununun 13. zamanına ait bir görünüm.

13. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden hafif bükük sol yana bir adım atar sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.91)

Şekil 5.91 : Gulle oyununun 13. zamanına ait bir görünüm.

14. Zamanda sağ bacak hafif dizden bükük sol ayağın yan hizasına basılır, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.92)

Şekil 5.92 : Gulle oyununun 14. zamanına ait bir görünüm.

15. Zamanda sol bacak dizden hafif bükük sağ ayak yan hizasına, sola küçük bir adım atılarak basılır, vücut ağırlığı soldadır, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır (bkz. Şekil 5.93)

Şekil 5.93 : Gulle oyununun 15. zamanına ait bir görünüm.

16. Zamanın 1.8'inde sağ ayak sol ayak hizasının yanına basılır, sağ bacak dizden hafif büküktür, sol bacak dizden hafif bükük sağ ayak bilek hizasına kadar yerden kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.94)

Şekil 5.94 : Gulle oyununun 16. zamanına ait bir görünüm.

16. Zamanın 2.8'inde sol ayak sağ ayak hizasında sol yana bir adım basılır, sol bacak dizden hafif bükülür, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasında yerden yukarıdadır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.95)

Şekil 5.95 : Gulle oyununun 16. zamanına ait bir görünüm.

5.1.1.5 Peyda

4'lük zamanda değerlendirilmiştir. Oyun cümlesi 12 zamanlıdır. Kızılı erkekli düz formda oynanır.

1. Zamanın 1.16'lığında sağ bacak dizden bükük yarım ayak boyu ileri kaldırılır, sol bacak hafif dizden bükük, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.96)

Şekil 5.96 : Peyda oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.16'lığında sağ bacak bir ayak boyu dizden bükük ileri öne basılır, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yerden yukarıdadır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.97),

Şekil 5.97 : Peyda oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.8'inde sol bacak yarım ayak boyu ileri öne basılır, sol bacak hafif dizden büküktür, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.98)

Şekil 5.98 : Peyda oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden hafif bükük bir ayak boyu ileri adım atılır, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır. Bu esnada sağ dizde yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.99)

Şekil 5.99 : Peyda oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 2.8'inde sağ dizde bir yaylanma daha yapılır, sol bacak ileri uzatılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.100)

Şekil 5.100 : Peyda oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden bükük sağ ayak burun hizasında yana vurulurken sağ dizde bir yaylanma yapılır, sağ diz hafif bükütür, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.101)

Şekil 5.101 : Peyda oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 2.8'inde sağ dizde bir yaylanma yapılır, sol bacak ileri uzatılır (bkz. Şekil 5.102)

Şekil 5.102 : Peyda oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden bükük bir ayak boyu geriye adım atarken dizlerde bir yaylanma yapılır, vücut ağırlığı sola alınır (bkz. Şekil 5.103)

Şekil 5.103 : Peyda oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanın 2.8'inde sol ayak üzerinde yaylanma yapılır sağ bacak dizden hafif bükük öne uzatılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.104)

Şekil 5.104 : Peyda oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 1.8'inde vücut karesi sağa taşınıp, sağ bacak dizden bükük sağ yöne dönülür, sol bacak dizden bükük, sağ ayak bileği hizasında yerden kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır, sağ dizde bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.105)

Şekil 5.105 : Peyda oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükük bir kez daha yaylanılır, sol bacak ileri uzatılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.106)

Şekil 5.106 : Peyda oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanın 1.8'inde sol ayak sağ ayağın yanına sağa gidiş yönünde dizden hafif bükük basılır sol dizde bir yaylanma yapılır sağ bacak dizden bükük sağ ayak yerden çok hafif kaldırılır vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.107)

Şekil 5.107 : Peyda oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden bükük bir yaylanma yapılır sağ bacak dizden büküktür, sağ ayak sol bilek hizasına yukarı kaldırılır (bkz. Şekil 5.108).

Şekil 5.108 : Peyda oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük yarım ayak boyu sağa ileri sağ bacakta yaylanarak adım atılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.109)

Şekil 5.109 : Peyda oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden bükük yarım ayak boyu ileri sağ ayağın yanına adım atılır, sol bacakta bir yaylanma yapılır, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.110)

Şekil 5.110 : Peyda oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanın 1.8'inde sağ dizde bir yaylanma yapılır, sağ dizde iki kere yaylanma yapılır, sol bacak dizden bükük sol ayak sağ ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır, 2.8'inde de sağ bacakta aynı pozisyonda bir yaylanma daha yapılır (bkz. Şekil 5.111)

Şekil 5.111 : Peyda oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 1.8'inde sol bacak hafif dizden bükük yarım ayak boyu öne adım atarken dizde bir kere yaylanılır, vücut ağırlığı soldadır, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasına kaldırılır (bkz. Şekil 5.112)

Şekil 5.112 : Peyda oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükük yarım ayak boyu ileri basılırken sağ dizde bir yaylanma yapılır, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.113)

Şekil 5.113 : Peyda oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden bükük yarım ayak boyu ileri basılırken bir yaylanma yapılır, sağ bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yerden kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır, 2.8'inde yine aynı pozisyonda sol dizde bir yaylanma daha yapılır (bkz. Şekil 5.114)

Şekil 5.114 : Peyda oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 1.8'inde sağ bacakla dizden bükük sola tam düz karşı istikamete yaylanarak basılır, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yerden yukarı kaldırılır (bkz. Şekil 5.115)

Şekil 5.115 : Peyda oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 2.8'inde vücut karesi başlanılan yöne tam karşı istikamete döndürülür, sağ bacak dizden hafif bükük bir kere yaylanılır, sol bacak ileri uzatılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.116)

Şekil 5.116 : Peyda oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden hafif bükük sol yana basılırken bir yaylanma yapılır, sağ bacak dizden bükük yerden bilek hizasında yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.117)

Şekil 5.117 : Peyda oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanın 2.8'inde sol bacakta dizden bir yaylanma daha yapılır, sağ bacak dizden bükük ileri uzatılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.118)

Şekil 5.118 : Peyda oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.

5.1.1.6 Hıddıkmedin

4'lük zaman dilimi içinde değerlendirilmiştir. Oyun cümlesi 6 zamanlıdır. Kız-erkek beraber, sola-sağa doğru, C formda dönülerek oynanır.

1. Zamanın 1.8'inde sol ayak sol yöne doğru dizden bükülerek sağ ayak bileği hizasına kadar yerden yukarı kaldırılır, sağ diz hafif bükük, vücut ağırlığı sağdadır, sağ dizde bir kere yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.119)

Şekil 5.119 : Hıddıkmedin oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.8'inde sol ayak sol yana adım attıktan sonra yere basılır, sol dizde bir kere yaylanılır, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasına kadar yerden hafif kaldırılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.120)

Şekil 5.120 : Hıddıkmedin oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük sol ayağın yanına basılır, vücut ağırlığı ortaya alınır, iki dizde de bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.121)

Şekil 5.121 : Hıddıkmedin oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasına hafif yerden yukarı kaldırılır, sağ bacakta bir yaylanma yapılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.122)

Şekil 5.122 : Hıddıkmedin oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden bükük sol yana doğru bir adım atarken vücut ağırlığı ortaya alınır, iki dizde de bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.123)

Şekil 5.123 : Hıddıkmedin oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden bükük sol yana basılır, vücut ağırlığı soldadır, sol bacakta bir kere yaylanma yapılır, sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasına hafif yerden kaldırılır (bkz. Şekil 5.124)

Şekil 5.124 : Hıddıkmedin oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanın 1. 8'inde sol ve sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı solda bir kere yaylanılır, sağ ayak burnu yer ile teması kesmeden yerden hafif kaldırılır, 2.8'inde aynı pozisyonda bir yaylanma daha yapılır, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.125)

Şekil 5.125 : Hıddıkmedin oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 1.8'inde sağ bacak sol ayağın yanına dizden bükük basılır, her iki dizde bir yaylanma yapılır, vücut ağırlığı ortadadır (bkz. Şekil 5.126)

Şekil 5.126 : Hıddıkmedin oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 2.8'inde iki bacakta dizden bükük, vücut ağırlığı sağa taşınırken iki dizde bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.127)

Şekil 5.127 : Hıddıkmedin oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zaman'ın 1.8'inde sol ve sağ bacak dizden bükük, sol ayak parmak ucu yerden kalkmayacak şekilde sol ayak tabandan hafif yukarı kaldı kaldırılırken iki dizde de bir yaylanma yapılır, 2.8'inde yine aynı pozisyonda bir yaylanma daha yapılır (bkz. Şekil 5.128)

Şekil 5.128 : Hıddıkmedin oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

Oyun aynı figürlerle sağa doğrudan oynanmaktadır. Sağa geçiş hareketi 4. zaman yapıldıktan sonra 1. zaman sağ ayakta başlanıp oynanılır.

5.1.1.7 Zamoke

4'lük Zaman dilimi içinde değerlendirme yapılmıştır. Oyun cümlesi 10 zamanlıdır. Kız-erkek, sola doğru C formunda dönülerek oynanan bir oyundur. Tabandan doğru vücutta her zamanda bir yaylanma vardır.

1. Zamanın 1.16'lığında sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasına kaldırılır, sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.129)

Şekil 5.129 : Zamoke oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.16'lığında sol bacak dizden bükük sol yana doğru adım atar, sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.130)

Şekil 5.130 : Zamoke oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.8'inde sol ayak sol yana dizden bükük basılır, sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.131). 1.8 ve 2. 8'de vücutta birer yaylanma yapılır.

Şekil 5.131 : Zamoke oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük sol ayağın önüne basarak yana adım atılır, sol bacak dizden hafif bükülür, vücut ağırlığı soldadır, vücutta bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.132).

Şekil 5.132 : Zamoke oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 2.8'inde sağ bacak sol ayağın önüne basılır, sağ bacak dizden hafif büküktür, sol bacak dizden bükük yerden kaldırılırken vücutta bir yaylanma yapılır, ağırlık sağdadır (bkz. Şekil 5.133)

Şekil 5.133 : Zamoke oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 1.8'inde sol bacak hafif dizden bükük bir yaylanma yaparak sola bir adım atılır, sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı sola taşınır (bkz. Şekil 5.134).

Şekil 5.134 : Zamoke oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 2.8'inde vücut ağırlığı soldadır, bir yaylanma daha yapılır, sağ bacak dizden bükük yerle temastadır (bkz. Şekil 5.135)

Şekil 5.135 : Zamoke oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanda vücutta bir yaylanma yapılır, vücut ağırlığı soldadır, sağ bacak dizden bükük sol ayağın yanında parmak ucu veya taban yere değecek şekildedir (bkz. Şekil 5.136)

Şekil 5.136 : Zamoke oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden hafif bükük sol ayağın önüne değdirilir, sol bacak dizden hafif büküktür, vücutta bir yaylanma yapılır, ağırlık soldadır (bkz. Şekil 5.137).

Şekil 5.137 : Zamoke oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükük yerden yukarı sol bacağına doğru ayak bilek hizasına çekilir, vücutta bir yaylanma daha yapılır ağırlık soldadır (bkz. Şekil 5.138)

Şekil 5.138 : Zamoke oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük sol ayağın yanına basılır, vücut ağırlığı sola alınır, sol bacak dizden hafif büküktür, vücutta bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.139).

Şekil 5.139 : Zamoke oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanın 2.8'inde Sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yerden hafif kaldırılır, sağ bacak dizden hafif büküktür, vücutta bir kere yaylanma yapılır, ağırlık sağdadır (bkz. Şekil 5.140)

Şekil 5.140 : Zamoke oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden bükük sağ ayağın önüne doğru bir adım ileri değiştirilir, sağ bacak dizden hafif bükük, vücutta bir yaylanma yapılır, ağırlık sağdadır (bkz. Şekil 5.141).

Şekil 5.141 : Zamoke oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanın 2.8'inde sol bacak dizden bükük sağ bacağına yanına geri çekilir, bir yaylanma daha yapılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.142)

Şekil 5.142 : Zamoke oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden bükük sağ ayağın yanına basılır, vücut ağırlığı sağa alınır, sağ bacak dizden hafif bükülür, vücutta bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.143).

Şekil 5.143 : Zamoke oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanın 2.8'inde Sağ bacak dizden bükük sol ayak bileği hizasında yerden hafif kaldırılır, sol bacak dizden hafif bükülür, vücutta bir kere yaylanma yapılır, ağırlık soldadır (bkz. Şekil 5.144)

Şekil 5.144 : Zamoke oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden hafif bükük sol ayağın önüne değdirilir, sol bacak dizden hafif bükütür, vücutta bir yaylanma yapılır, ağırlık soldadır (bkz. Şekil 5.145).

Şekil 5.145 : Zamoke oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükük yerden yukarı sol bacağın yanına doğru ayak bilek hizasına çekilir, vücutta bir yaylanma daha yapılır ağırlık soldadır (bkz. Şekil 5.146)

Şekil 5.146 : Zamoke oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük sol ayağın yanına basılır, vücut ağırlığı sola alınır, sol bacak dizden hafif bükülür, vücutta bir yaylanma yapılır (bkz. Şekil 5.147).

Şekil 5.147 : Zamoke oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanın 2.8'inde Sol bacak dizden bükük sağ ayak bileği hizasında yerden hafif kaldırılır, sağ bacak dizden hafif büküdür, vücutta bir kere yaylanma yapılır, ağırlık sağdadır (bkz. Şekil 5.148).

Şekil 5.148 : Zamoke oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

5.1.1.8 Şorra

4'lük Zaman dilimi içinde değerlendirilmiştir. Oyun cümlesi 14 zamanlıdır. Erkeklerin oynadığı bir oyundur. C formunda sola doğru dönülerek oynanır.

1. Zamanın 1.8'inde sol ayak tabanı dizden bükük yaklaşık bir ayak boyu sağ ayağın önüne doğru basılır, sağ bacak dizden bükük, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.149).

Şekil 5.149 : Şorra oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.8'inde sol bacak yerden kaldırılır, vücut ağırlığı sağdadır, sağ bacak dizden büküktür (bkz. Şekil 5.150)

Şekil 5.150 : Şorra oyununun 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 1.8'inde sol bacak dizden bükük sağ ayak hizasının sol yanına geri çekilir, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.151)

Şekil 5.151 : Şorra oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanın 2.8'inde sol ayak sağ ayağın biraz açık yanına basılır, vücut ağırlığı sola alınır, iki bacağın dizide büküktür, sağ ayak çok hafif yerden kaldırılır (bkz. Şekil 5.152).

Şekil 5.152 : Şorra oyununun 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükük yarım ayak boyu ileri basılır, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden hafif büküktür (bkz. Şekil 5.153).

Şekil 5.153 : Şorra oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükük geriye yukarı taşınırken vücutta tabandan yukarı bir zıplama yapılır (bkz. Şekil 5.154).

Şekil 5.154 : Şorra oyununun 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanın 1.8'inde yere çift ayak düşülürken iki dizde bükülür, vücut ağırlığı ortadadır (bkz. Şekil 5.155).

Şekil 5.155 : Şorra oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanın 2.8'inde çift ayak üzerinde yukarı doğru zıplanılır (bkz. Şekil 5.156)

Şekil 5.156 : Şorra oyununun 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 1.8'inde çift ayak yere düşülür (bkz. Şekil 5.157).

Şekil 5.157 : Şorra oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanın 2.8'inde yine çift ayak yukarı zıplanır (bkz. Şekil 5.158)

Şekil 5.158 : Şorra oyununun 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanın 1.8'inde yine çift düşülür (bkz. Şekil 5.157)

6. Zamanın 2.8'inde yukarı doğru zıplanırken eşin olduğu yöne vücut (sağ ya da sol) karesi döndürülür (bkz. Şekil 5.159)

Şekil 5.159 : Şorra oyununun 6. zamanına ait bir görünüm.

7. Zamanda eşin olduğu yöndeki ayağa düşülür diğer ayak aynı yöne doğru dizden büküktür. Burada eş ile göğüs göğse gelinir (bkz. Şekil 5.160)

Şekil 5.160 : Şorra oyununun 7. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanın 1.8'inde vücut aynı pozisyonda beklenir (bkz. Şekil 5.160).

8. Zamanın 2.8'inde sola gidiş yönüne dönülür, sol bacak dizden bükük sola ileri uzatılır, vücut ağırlığı sağ bacakta, sağ bacak dizden büküktür (bkz. Şekil 5.161)

Şekil 5.161 : Şorra oyununun 8. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 1.8'inde sol bacak yere tabandan basılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.162)

Şekil 5.162 : Şorra oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanın 2.8'inde sol ayak tabanı yerden kaldırılır (bkz. Şekil 5.163).

Şekil 5.163 : Şorra oyununun 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanda sol bacak dizden bükük sol ileri yöne doğru basılır, vücut ağırlığı soldadır, sağ bacak dizden bükük ileri uzatılır (bkz. Şekil 5.164)

Şekil 5.164 : Şorra oyununun 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 1.8'inde sağ ayak tabanı sol ayağın bir ayak boyu önüne değdirilir, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.165).

Şekil 5.165 : Şorra oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden büküktür yukarı kaldırılır, vücut ağırlığı yine soldadır (bkz. Şekil 5.166)

Şekil 5.166 : Şorra oyununun 11. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanın 1.8'inde sağ bacak dizden bükülür sol yöne bir ayak boyu açıklıkta adım atar, vücut ağırlığı sağa geçirilir, sol bacak dizden büküktür (bkz. Şekil 5.167).

Şekil 5.167 : Şorra oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanın 2.8'inde sağ bacak dizden bükülür, vücut ağırlığı sağdadır, sol bacak dizden bükük sağ ayak bileğinin yukarı hizasına kaldırılır (bkz. Şekil 5.168)

Şekil 5.168 : Şorra oyununun 12. zamanına ait bir görünüm.

13. Zamanda sol bacak dizden bükük sağ ayağın arkasına basılırken vücut karesi başlanılan yöne, tam karşıya çevrilir, sağ bacak dizden bükük, sol ayak bileğinden de yukarı hizasına çekilir, vücut ağırlığı soldadır (bkz. Şekil 5.164)

Şekil 5.169 : Şorra oyununun 13. zamanına ait bir görünüm.

14. Zamanın 1.8'inde sağ ayak sol ayağın yanına geriye çekilir, sağ bacak dizden hafif büküktür, vücut ağırlığı soldadır, sol bacak dizden hafif büküktür (bkz. Şekil 5.170).

Şekil 5.170 : Şorra oyununun 14. zamanına ait bir görünüm.

14. Zamanın 2.8'inde sağ bacak üzerine dizden hafif bükük basılır, sol bacak dizden bükük öne uzatılır, vücut ağırlığı sağdadır (bkz. Şekil 5.171)

Şekil 5.171 : Şorra oyununun 14. zamanına ait bir görünüm.

5.1.1.9 Kollar

Şehhane: Oyun boyunca sol el sağ elin üstünden parmaklar birbirine geçecek şekilde tutulu, omuz omuza oynanır (bkz. Şekil 5.172)

Şekil 5.172 : Şehhane oyununun kollarına ait bir görünüm.

Bario: Serçe parmaklardan tutularak oynanmaktadır. (bkz. Şekil 5.173)

Şekil 5.173 : Bario oyununun kollarına ait bir görünüm.

1. Zamanda kollar dirsekten bükük sağ yöne doğru, sol el sol göğsü geçmeyecek şekilde göğüs hizasında, sağ kol sağa doğru açık yine göğüs hizasında uzatılır (bkz. Şekil 5.174)

Şekil 5.174 : Bario oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanda kollar dirsekten bükük sol yöne doğru, sağ el sağ göğsü geçmeyecek şekilde göğüs hizasında, sol kol sola doğru açık yine göğüs hizasında uzatılır (bkz. Şekil 5.175)

Şekil 5.175 : Barrio oyununun kollarının 2. zamanına ait bir görünüm.

3.ve 7. Zamanlarda kollar dirsekten göğüs hizasında öne doğru her zamanda bir daire çizerler (bkz. Şekil 5.176)

Şekil 5.176 : Barrio oyununun kollarının 3. ve 7. zamanına ait bir görünüm.

8. Zamanda iki kol dirsekten bükülmeden düz geriye çekilir (bkz. Şekil 5.177)

Şekil 5.177 : Barrio oyununun kollarının 8. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanda kollar düz ileri uzatılır (bkz. Şekil 5.178)

Şekil 5.178 : Bario oyununun kollarının 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanda kollar bükülmeden geriye uzatılır (bkz. Şekil 5.179)

Şekil 5.179 : Bario oyununun kollarının 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanda kollar öne kırılmadan uzatılır (bkz. Şekil 5.180)

Şekil 5.180 : Bario oyununun kollarının 11. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanda kollar dirsekten bükük yukarı göğüs hizasına kaldırılır (bkz. Şekil 5.181)

Şekil 5.181 : Bario oyununun kollarının 12. zamanına ait bir görünüm.

Erzitema: 1. Zamandan 4. zamana kadar sol kol üstte sağ kol altta, parmaklar birbirine geçirilerek omuz omuza oynanır (bkz. Şekil 5.182)

Şekil 5.182 : Erzitema oyununun kollarının 1. ve 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamandan 16. zamana kadar sağa dönülerek sağ kol önde, sol kol arkada belin üzerinde dirsekten bükük tutulur (bkz. Şekil 5.183)

Şekil 5.183 : Erzitema oyununun kollarının 5. ve 16. zamanına ait bir görünüm.

17. Zamandan 19. zamana kadar sol kol üstte sağ kol altta, parmaklar birbirine geçirilerek omuz omuza oynanır (bkz. Şekil 5.184)

Şekil 5.184 : Erzitema oyununun kollarının 17. ve 19. zamanına ait bir görünüm.

Gulle: Serçe parmaklardan tutulup, kollar dirseklerden öne doğru bükülerek oynanır.
1. Zamandan 8. zamana kadar kollar yukarı aşağı çok hafif bir salınım halindedir.
(bkz. Şekil 5.185)

Şekil 5.185 : Gulle oyununun kollarının 1. ve 8. zamanına ait bir görünüm.

9. Zamanda kollar düz aşağı geriye doğru indirilir (bkz. Şekil 5.186).

Şekil 5.186 : Gulle oyununun kollarının 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanda kollar öne doğru düz uzatılır (bkz. Şekil 5.187).

Şekil 5.187 : Gulle oyununun kollarının 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamanda kollar dirsekten bükülerek yukarı, eller omuz hizasına doğru çekilir (bkz. Şekil 5.188)

Şekil 5.188 : Gulle oyununun kollarının 11. zamanına ait bir görünüm.

12. Zamanda kollar düz, aşağı geriye doğru çekilir (bkz. Şekil 5.189).

Şekil 5.189 : Gulle oyununun kollarının 12. zamanına ait bir görünüm.

13. Zamanda kollar düz öne doğru uzatılır (bkz. Şekil 5.190).

Şekil 5.190 : Gulle oyununun kollarının 13. zamanına ait bir görünüm.

14. Zamanda kollar düz, aşağı geriye doğru çekilir (bkz. Şekil 5.191).

Şekil 5.191 : Gulle oyununun kollarının 14. zamanına ait bir görünüm.

15. Zamanda kollar düz öne doğru uzatılır (bkz. Şekil 5.192).

Şekil 5.192 : Gulle oyununun kollarının 15. zamanına ait bir görünüm.

16. Zamanda kollar dirsekten bükülerek yukarı, eller omuz hizasına doğru çekilir (bkz. Şekil 5.193)

Şekil 5.193 : Gulle oyununun kollarının 16. zamanına ait bir görünüm.

Peyda: 1. Zamandan 4. zamana kadar sol kol üstte sağ kol altta, parmaklar birbirine geçirilerek omuz omuza oynanır (bkz. Şekil 5.194)

Şekil 5.194 : Peyda oyununun kollarının 1. ve 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamandan 10. zamana kadar sağa dönülerek sağ kol önde, sol kol arkada belin üzerinde dirsekten bükük tutulur (bkz. Şekil 5.195)

Şekil 5.195 : Peyda oyununun kollarının 5. ve 10. zamanına ait bir görünüm.

11. Zamandan 12. zamana kadar sol kol üstte sağ kol altta, parmaklar birbirine geçirilerek omuz omuza oynanır (bkz. Şekil 5.196)

Şekil 5.196 : Peyda oyununun kollarının 11. ve 12. zamanına ait bir görünüm.

Hıddıkmedin: Oyun boyunca sol el sağ elin üstünden parmaklar birbirine geçecek şekilde tutulu, omuz omuza oynanır (bkz. Şekil 5.197)

Şekil 5.197 : Hıddıkmedin oyununun kollarına ait bir görünüm.

Zamoke: Eller serçe parmaklardan tutulu oynanır.

1. Zamanın 1.8'inde kollar düz aşağı geriye doğru indirilir (bkz. Şekil 5.198).

Şekil 5.198 : Zamoke oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.

1. Zamanın 2.8'inde kollar öne doğru düz uzatılır (bkz. Şekil 5.199).

Şekil 5.199 : Zamoke oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanda kollar düz, aşağı geriye doğru çekilir (bkz. Şekil 5.200).

Şekil 5.200 : Zamoke oyununun kollarının 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanda kollar düz öne doğru uzatılır (bkz. Şekil 5.201).

Şekil 5.201 : Zamoke oyununun kollarının 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanda kollar dirseklerden öne doğru bükülerek yukarı kaldırılır. 4. Zamandan 9. zamana kadar her zamanda kollar yukarı aşağı çok hafif bir salınım halindedir. (bkz. Şekil 5.202)

Şekil 5.202 : Zamoke oyununun kollarının 4. ve 9. zamanına ait bir görünüm.

10. Zamanda kollar düz, aşağı geriye doğru çekilir (bkz. Şekil 5.203).

Şekil 5.203 : Zamoke oyununun kollarının 10. zamanına ait bir görünüm.

Şorra: Sağ el sol elin üstünde, kollar aşağıda olacak şekilde tutulu oyuna başlanır (bkz. Şekil 5.204)

Şekil 5.204 : Şorra oyununun kollarına ait bir görünüm.

1. Zamanda kollar öne doğru uzatılır (bkz. Şekil 5.205).

Şekil 5.205 : Şorra oyununun kollarının 1. zamanına ait bir görünüm.

2. Zamanda kollar arka geriye doğru çekilir (bkz. Şekil 5.206)

Şekil 5.206 : Şorra oyununun kollarının 2. zamanına ait bir görünüm.

3. Zamanda kollar öne uzatılır (bkz. Şekil 5.207).

Şekil 5.207 : Şorra oyununun kollarının 3. zamanına ait bir görünüm.

4. Zamanda kollar geriye doğru çekilir (bkz. Şekil 5.208).

Şekil 5.208 : Şorra oyununun kollarının 4. zamanına ait bir görünüm.

5. Zamanda kollar öne uzatılır (bkz. Şekil 5.209).

Şekil 5.209 : Şorra oyununun kollarının 5. zamanına ait bir görünüm.

6. Zamanda kollar geriye doğru çekilir (bkz. Şekil 5.210).

Şekil 5.210 : Şorra oyununun kollarının 6. zamanına ait bir görünüm.

7. ve 8. Zamanda eşin olduğu yöne doğru vücut dönerken kollar aşağıda yanlardadır (bkz. Şekil 5.211)

Şekil 5.211 : Şorra oyununun kollarının 7. ve 8. zamanına ait bir görünüm.

9. ve 12. Zamanlarda vücut sola gidiş yönüne dönerken kollar yine yandadır (bkz. Şekil 5.212)

Şekil 5.212 : Şorra oyununun kollarının 9. ve 12. zamanına ait bir görünüm.

13. Zamanda vücut yönü düz karşıya bakarken kollar öne doğru uzatılır (bkz. Şekil 5.213)

Şekil 5.213 : Şorra oyununun kollarının 13. zamanına ait bir görünüm.

14. Zamanda kollar düz arkaya çekilir (bkz. Şekil 5.214).

Şekil 5.214 : Şorra oyununun kollarının 14. zamanına ait bir görünüm.

5.2 Oyun Müzikleri

Mardin-Midyat halkoyunlarına eşlik eden çalgılar davul ve zurnadır. Zurna bölgede kullanılan cura zurna ile benzerlik göstermektedir.

Notaya alan: Adem Tosunoğlu- Dursun Polat

Düzenleyen: Serhat Turunç

Şehhane: Uşşak makamı dizisindedir. (bkz. Ek A.1)

$A(a6+b6+a'8+b'7) + B(c4+d2 \text{ II}:c'4+d'4:\text{II})$

Bario: Uşşak makamı dizisindedir. (Do da karar vermektedir) (bkz. Ek A.2)

$A(a12+b16) + B(c16+d20+d')$

Erzitema: Uşşak makamı dizisindedir. Si bemol² yerine naturel si de kullanılabilir. (bkz. Ek A.3)

A+B

Gulle: Segah makamı dizisindedir. (bkz. Ek A.4)

$A(a8+\text{II}:b11:\text{II})$

Peyda: Uşşak makamı dizisindedir. (bkz. Ek A.5)

$A(a3+b3) + B(c3+d4+e4)$

Hıddıkmedin: Uşşak makamı dizisindedir. (bkz. Ek A.6)

A+B+C

Zamoke: Uşşak makamı dizisindedir. (bkz. Ek A.7)

A (a4+b)

Şorra: Uşşak makamı dizisinde (bkz. Ek A.8)

A (II:a4+b4:II) + B (a4+a'4+b'4) + A

5.2.1 Ritm notaları ve analizi

1. Oyun (Şehhani): Ritm cümlesi 2/4'lük ölçü içinde kullanılmaktadır. (bkz. Ek B.1)

2. Oyun (Bario): Ritmi 2 zamanlı ana usulün 3'erli şeklindedir. (bkz. Ek B.2)

3. Oyun (Erzitema): 2/4 lük ritme sahiptir. (bkz. Ek B.3)

4. Oyun (Gulle): 2 zamanlı ana usulün 3 erli şekli çalınmaktadır. (bkz. Ek B.4)

5. Oyun (Peyda): 4 zamanlı usuldür. (bkz. Ek B.5)

6. Oyun (Hıddıkmedin): Oyun 2 zamanlının 3'erli şekli olarak başlayıp sonlara doğru düz 2 zamanlı olarak devam etmektedir. (bkz. Ek B.6)

7. Oyun (Zamoke): 2 Zamanlının 3'erli şeklindedir. (bkz. Ek B.7)

8. Oyun (Şorra): 2 Zamanlının 3'erli şeklindedir. (bkz. Ek B.8)

5.3 Süryanilerde Giyim Kuşam ve Süslenme

Giyim kuşam, etnografik çalışmalarda, etnik ve kültürel sınırlandırmaların yapılandırılmasında çok önemli bir yer tutar. Özellikle Midyat'ta farklı kültürel yapıya sahip olan toplulukların (Süryani, Arap, Kürt) var olmasından dolayı giyim kuşamdaki farklılıklar daha çok göze çarpmaktadır. Bu çeşitlilik, kişinin ait olduğu grubu göstermesinde önemli bir unsurdur. Genel anlamda kıyafetler birbirinden uzak olmasa da Midyat'ta kişinin Süryani, Arap, Kürt olup olmadığı yaşayanları tarafından kolaylıkla anlaşılabilir (Bkz. Şekil 5.215).

Şekil 5.215 : Midyat ve Diyarbakır'dan Kürt kadınları 1 Nisan 2007

Özellikle kadınlarda bu farklılık daha net ortaya çıkmaktadır. (Bkz. Şekil 5.216)

Şekil 5.216 : Midyat'ta kilisede dua eden Süryani kadınları Nisan 2007

5.3.1 Kadınlarda giyim kuşam ve süslenme

Süryaniler eskiden kendilerini belli eden giysiler giyerlerken günümüzde kırsal kesimde yaşayan Süryanilerin giydikleri dışında folklorik giysilere rastlamak oldukça zordur. Kentlerde yaşayan Süryaniler artık bu giyim kuşamı kullanmamaktadırlar. Günümüz Süryanileri daha çok günlük şehir yaşantısına uygun kıyafetleri tercih etmektedirler. Kentlere göçle birlikte eski alışkanlıklar ve giyimler tıpkı gelenek ve görenekler gibi unutulmaya yüz tutmuşlardır.

Buna rağmen Midyat'ta yaşayan orta yaş üstündeki Süryaniler giyimleriyle kendilerini belli etmektedirler.(Bkz. Şekil 5.217)

Şekil 5.217 : Midyat'ta Süryani kadınları (Nisan 2007)

Yaşlı veya orta yaşın üstündeki Süryani kadınlar, etek boyu diz altındadır. (Bkz. Şekil 5.218)

Şekil 5.218 : Süryani kadınlar

Üstlerine hırka yelek veya ceket, başlarına da siyah veya mavi başörtüsüyle kendi kimliklerini gösterirler (Bkz. Şekil 5.219).

Şekil 5.219 : Kiliseden çıkan Süryani kadınlar (Nisan 2007)

Çocuklar ve gençler temiz, bakımlı giyimleriyle dikkat çekmektedirler. Doğu ve Güneydoğu Anadolu kadınlarında sıkça görülen dövme Süryani kadınlarında pek rastlanmamaktadır. 2007 yılı Midyat araştırmasında kaydedilen Midyat ve köylerinde sadece iki dövme Süryani kadına rastlanmıştır (Bkz. Şekil 5.220). Bunun sebebi kendilerine sorulduğunda, buldukları köydeki Kürt kadınlarından etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 5.220 : Midyat'ta tespit edilebilen 2 dövmele Süryani kadın Nisan 2007

Eski Süryani kostümlerinde kadınların kullandıkları giysiler üst bedende uzun elbise, onun üstüne yelek, en üstte fistan, bele şal kuşak, alt bedende iç kısımda dize kadar şalvar, ayağa uzun yün çorap ve çarıktır. Süryani kadınlar başlarına kenarları boncuk işli başörtü kullanmaktadırlar. Aynı zamanda ön tarafta madeni paralar ve şeritlerle süslenmiş bir feste kullanılmaktadır. Ne yazık ki artık bu kostümlere rastlanmamaktadır.

Günümüzde kullanılan Halkoyunları kostümleri aşağıda yer almaktadır (1 Nisan 2007, Mardin-Midyat'ta Hoşaba ile yapılan söyleşiden)

Başta giyilen başlığın üstünde kırmızı-beyaz renkte tüyler bulunmaktadır. Başlık üzerinde gümüş bir takıdaki işleme doğu-batı, Fırat-Dicle ve güneşi simgelemektedir. (Bkz. Şekil 5.221)

Şekil 5.221 : Süryani kadın başından görünümeler.

Bedene giyilen elbise çeşitli renklerde kullanılmaktadır. Ayakta yine erkeklerde de olduğu gibi yün çorap ve çarık vardır (Bkz. Şekil 5.222)

Şekil 5.222 : Hoşaba Grubundaki kadın kostümünden görüntü

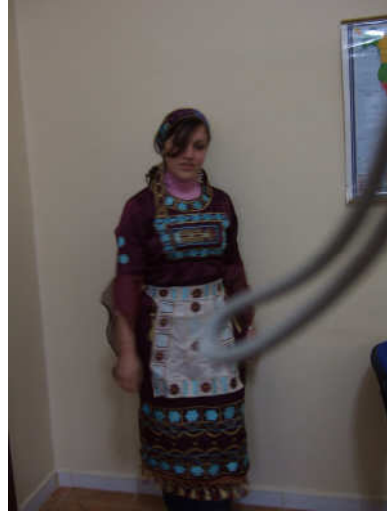
Aksesuar olarak küpe, gümüş kemer ve göğüslük takılır. Ellerde renkli mendiller mevcuttur (Bkz. Şekil 5.223).

Şekil 5.223 : Kemer ve göğüslük (Midyat, 1 Nisan 2007)

1 Nisan bayramı için Midyat'taki halkoyunları grubunun giymesi için Suriye'de yaptırılan bir kadın kıyafeti getirtilmiştir.

Ancak bu kıyafetin otantik olmadığı belirtilmiştir. (2 Nisanda Özlem Irgav ile yapılan görüşmeden Bkz. Şekil 5.224). Yine kendi imkânları ile tasarladıkları ve diktikleri basit bir kıyafet bulunmaktadır (Bkz. Şekil 5.225).

Şekil 5.224 : Midyat Süryani Derneği'nin Suriye'den getirttiği kıyafet

Şekil 5.225 : Midyat Süryani Derneğinin yaptırdığı kıyafetler, (1 Nisan 2007)

5.3.2 Erkeklerde giyim kuşam

Mardin Midyat'ta göze çarpan erkek kıyafeti bilindik günlük giyim kuşamın dışında paçaya doğru daralan şalvar model pantolon üstüne gömlek, gömlek üstüne yelek ve ceketten oluşur.

Erkeklerin bu şekilde giyinmelerinin sebebi özel dini törenlerde geçerli olan namazı daha rahat kılabilme içindir (Bkz. Şekil 5.226).

Şekil 5.226 : Kilisede namaz kılan Süryaniler

Aynı zamanda erkekler, Süryani zanaatkârların yaptıkları şapkaları takarak toplum içinde fark edilirler.

Kasket üzerindeki köşeler ve takılış biçimi farklı toplumlarda kullanılan kasketin köşeleri itibarı ile ayrı bir özelliğe sahiptir. (Bkz. Şekil 5.227)

Şekil 5.227 : Midyat'a bağlı köylerdeki Süryani erkekler

Süryanilerin eskiden kullandıkları kostümler aşiretlere, buldukları yöreye ve ekonomik yapılarına göre çeşitlilik göstermekteydi. Güneydoğu Anadolu da yaşayan Süryani erkeklerinin eski ortak kostümleri; alt bedende şal, üst bedende şepik (kollar levendi parçalı), bele kendilerinin dokudukları şal kuşak, ayağa yün çorap ve çarık. Giyim bu parçasının avantajı yumuşaklık ve kayalıklarda kolayca yürüyebilmeyi sağlayabilmesidir.

Halkoyunlarında kullanılan erkek kostümleri anlamları ile birlikte aşağıda sıralanmaktadır (1 Nisan 2007, Mardin-Midyat'ta Hoşaba ile yapılan söyleşiden):

Baş: Kalıpsız fese benzer bir keçe külahın üstünde tüylerle süslü olan baş, savaş esnasında takan insanın hareketini görüp yaşayıp yaşamadığını anlayabilmek içindir. Normalde siyah-beyazken düğünlerde ve eğlencelerde renklenmektedir (Bkz. Şekil 5.228).

Şekil 5.228 : Baş

Kuşak: Bele bağlanan kuşak Anadolu'da sıkça görülen şal kuşağa benzemektedir. (Bkz. Şekil 5.229)

Şekil 5.229 : Bele bağlanan kuşak

İç Gömlek: Beyaz pamuklu kumaştan yapılmış gömlekte Asurluların simgesi işlidir. Kollarda levendi denen ek parça bulunmaktadır.(Bkz. Şekil 5.230)

Şekil 5.230 : Levendili erkek kolları

Yelek: Yelek yünden dokunmaktadır. Amacı soğuktan vücudu korumaktır.

Şal- Şepik: Bölgenin genel erkek giysisidir. Çuha kumaştan dokumadır. Üstü işlidir. (Bkz. Şekil 5.231)

Şekil 5.231 : Şal-şepik kıyafetiyle Süryani oyuncu

Ayakta; yünden işli zergüle denilen çorap, üstüne de corve denilen çarık giyilmektedir.(Bkz. Şekil 5.232)

Şekil 5.232 : Zergüle denilen yün çorap ve corve denilen çarık

Aksesuar olarak bıçak ve hançer kullanılmaktadır.(Bkz. Şekil 5.233)

Şekil 5.233 : Hançer (Midyat 1 Nisan 2007)

Bütün bunların yanında cenaze merasiminde ölen kişinin yakınları ve akrabaları mutlaka siyah giyinirler. Bu ölen insana olan yasın bir simgesi olarak kabul edilir. Yaşlı insanlar siyah giyinirken ölen insan genç ise gençler bembeyaz giyinir.

Günümüz Süryani giyim tarzına bakıldığında şehir ve kasabalarda tamamen modern ve Avrupalı kıyafetler giyilmektedir. Kırsal kesim ve köylerde eski geleneksel giysiler ön planda yer almaktadır.

6. SONUÇ

Yaklaşık olarak 5000 yıldır Mezopotamya’da yaşayan Süryaniler günümüz şartlarında kültürel değerlerini yavaş yavaş yitirirken Midyat’ta ise kısmen devam ettirdikleri görülmektedir. “Süryani” gençliğinin çoğu bu tür kültürel değerlerinden giderek uzak olmasına karşın bölgedeki daha yaşlı Süryaniler’in kültürü devam ettirmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Yakın geçmişe (10-15 yıl öncesi) kadar okuyan gençlerin azlığına dikkat eden Süryaniler bugün pek çok üniversiteye gençlerini göndermektedir. Okuyan yeni gençlikle birlikte kültürel etkinliklerde artış gözlenmektedir.

Her anlamda bağlayıcı etken olan kilise Süryaniler için büyük önem taşımaktadır. Birbirleri arasındaki dayanışmanın çatısı olan kilise cemaat içinde en güçlü sestir. Bu özellikle kırsal kesimde daha belirgindir. Büyük kentlerde bu belirleyiciliğe ekonomisi iyi aileler de katılmaktadır. Her Süryani erkek çocuğunun belli bir dönem kilisede kaldığı gözlemlenmiştir. Bu süre içinde çocuklar ahlaki ve dinsel bir eğitime tabi tutulur. Bu eğitim sosyal ilişkilerde çok bariz kendini gösterir.

Yukarıda da belirtildiği üzere folklorik yapılarını kaybetmiş olan Süryaniler bu değişim ortamında bile kendilerini diğer toplumlardan ayıran bir takım özellikler edinmekten geri kalmamışlardır. Mardin ve Midyat’ta yolda giderken kimin Süryani çocuğu, kimin Süryani kadını olduğunu ayırt etmek hiç zor değildir. Bu farklılık sadece Süryaniler için değil yörede yaşayan Kürt, Arap ve Yezidiler için de geçerlidir. Örneğin yaşlı bir Süryani kadını diz altı, düz koyu renk bir etek, kalçayı örten ceket veya hırka, mavi veya siyah bir başörtüsüyle örtülmüş başla ayırt etmek kolaydır.

Müzikte “koro” kavramını ilk oluşturanların Süryaniler olduğu söylenmektedir. Gelişen dünya ile birlikte değişime uğrayan Süryaniler folklorik yapılarını pek çok kültür gibi erozyona uğratmışlardır. Kentler de yaşayan Süryaniler folklorik kostümlerini, danslarını bilmemektedir. Türkiye’deki Süryaniler bu konularda kaynak kıtlığı çekmektedir.

Bugüne kadar “Süryani” oyun müzikleri ve halk oyunları ile ilgili detaylı bir araştırma yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Süryani Oyunları, bölge oyunları ile etkileşim gösterse de kendine özgü figür ve tavırlarıyla farklı bir yapıya sahiptir.

Oyun figürlerinde dizler üzerinde yaylanma hareketinin yapıldığı gözlemlenmiştir.

Mardin-Midyat'ta oynanan Süryani oyunlarının daire ve düz formda oynandığı görülmüştür.

Kayıt edilen oyun isimlerinin Kürtçe kelimelerden geldiği görülmektedir. Bu etkileşime diğer bir örnekte, giyim kuşamda yöre kıyafeti olarak bilinen şal-şepiğin Süryani'ler tarafından kullanılmasıdır.

Her kültürel yapıda görüldüğü gibi baskın olan kültürün azınlıkları eritmesi bu coğrafyada da gözlemlenmiştir. O bölgede çoğunlukla Kürtler tarafından oynanan oyunlardan birinin Süryani halk tarafında kendi oyunları olarak yorumlanıp öğretilmesi buna açık bir örnektir. Ancak bu oyunun hangi topluma ait olduğu tartışılabilir.

Kadın ve erkeklerin beraber oynadığı oyunlar belirlenmiştir.

Yalnız erkek oyunlarının olduğu görülmüştür.

Oyun figürlerinde ayağın yerle temasının genellikle taban ve pençe üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Oyuncuların oyunları serçe parmaktan ya da ellerden tutarak oynadıkları belirlenmiştir.

Melodik yapının Uşşak Makamı Dızisinde olduğu görülmüştür.

Oyunlarda 2/4'lük ve 6/8'lik ritm yapılanması olduğu belirlenmiştir.

Oyun müziklerinin eşliğinde davul ve zurna kullanıldığı tespit edilmiştir.

Erkek giysilerinde şal-şepik kullanıldığı görülmüştür.

Erkek giysilerinin gömlek kollarının levendili olduğu belirlenmiştir.

Yaşlı erkeklerin günlük hayatlarında Süryani ustaların yapmış olduğu kasketleri kullandıkları tespit edilmiştir.

Kadınların bedenlerine çeşitli renklerde yapılmış işlemeli kumaştan elbiseler giydikleri görülmüştür ve elbiselerin üzerine gümüşten kemer taktıkları görülmüştür.

Kadın ve erkeklerin başlarına inançları doğrultusunda tüyler taktıkları belirlenmiştir.

Kadın ve erkeklerin ayaklarına yün çorap ve corve adı verilen çarıkları giydikleri tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

ÇELİK, Mehmet, 1988: Süryani Kilisesi Tarihi, İstanbul.

ASSAD, Assad, 1988: 'Süryani İsmi Üzerine' Bahro Süryayo, Nisan, İsveç.

BİLGE, Yakup, 1991: Süryanilerin Kökeni ve Türkiyeli Süryaniler, İstanbul.

BİLGE, Yakup, 1991: Süryaniler, İstanbul.

BÜLBÜL, Mustafa, 2005: Türkiye'nin Süryanileri, Tasam Yayınları, İstanbul.

ÇELİK, Mehmet, 1988: Süryani Kilisesi Tarihi, İstanbul.

İRİS, Muzaffer, 2003. Bütün Yönleriyle Süryaniler, Ekol Yayıncılık, İstanbul.

SEVER, Erol, 1996: Asur Tarihi, İstanbul.

MOR IGNATIYOS, Yakup III. 1985: The Syrian Orthodox Church of Antioch, Çev. Melek Sevinç, Hollanda.

ŞİMŞEK, Mehmet, 2003: Süryaniler ve Diyarbakır, Çiviyazıları, İstanbul.

ŞİMŞİR, B.N., 1986: İngiliz Belgelerinde Osmanlı Tarihi, Çev. Ş. Orel, Bilgi Yayınevi, Ankara.

<http://www.efendizade.com/suryani-sanati-ve-tas-oymaciligi-ve-dili.html> 21.01.2009/

<http://www.midyat.gov.tr/>, 24.11.2007

<http://ismek.ibb.gov.tr/portal/bransicerik.asp?BransBaslikCode=6&BransCode=36->
/01.03.2009

<http://www.suryaniler.com/kultur-sanat.asp?id=364/>, 01.03.2009

<http://www.suryaniler.com/kultur-sanat.asp?id=367/>, 01.03.2009

<http://www.suryaniler.com/suryani-tarihi.asp?id=438/>,01.03.2009

EKLER

EK A. Müzik Notaları

EK A.1: Şehhani

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

ŞEHHANİ

1
5
9
13
17
21
25
29
33
37

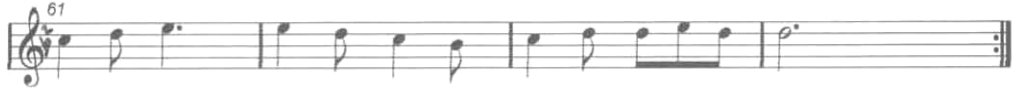
EK A.2: Bario

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

BARİO

MIDI 01

--

EKA.3: Erzitema

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

ERZİTEMA

1
5
9
13
17
21
25
29
33
37

EK A.4: Gulle

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

GULLE

1
5
9
13
17

EK A.5: Peyda

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

PEYDA

The musical score for 'PEYDA' is written in 4/4 time and consists of five staves. The first four staves are in the treble clef, and the fifth staff is in the bass clef. The key signature is one flat (B-flat). The score is divided into measures, with measure numbers 1, 5, 9, 13, and 17 indicated at the beginning of their respective staves. The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The piece concludes with a double bar line at the end of the fifth staff.

EK A.6: Hıddıkmedin

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

HİDDIKMEDİN

1
5
9
13
17
21
25
29
33
37

EK A.7: Zamoke

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

ZAMOKE

EK A.8: Şorra

Kimden Alındığı: HOŞABA Halkoyunları Grubu
Yöre: MARDİN-MİDYAT

Notaya Alan: Dursun POLAT
Adem TOSUNOĞLU
Derleyen: Senem KURNAZ

ŞORRA

1 5 9 13

EK B. Ritim Notaları

EK B.1: Şehhani

ŞEHHANİ

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Yöresi

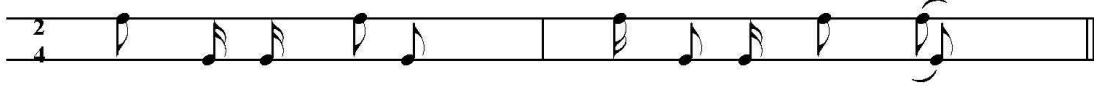
MİDYAT

Notaya Alan

EREN ERGEN

Derleyen

SENEM KURNAZ

EK B.2: Bario

BARİO

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Yöresi

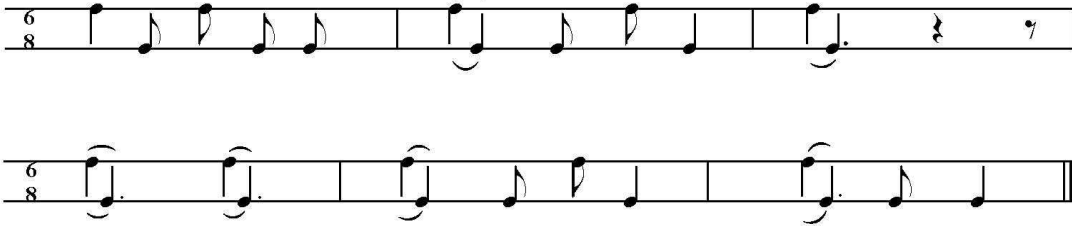
MİDYAT

Notaya Alan

EREN ERGEN

Derleyen

SENEM KURNAZ

EK B.3: Erzitema

ERZİTAMA

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Yöresi

MİDYAT

Notaya Alan

EREN ERGEN

Derleyen

SENEM KURNAZ

EK B.4: Gulle

GULLE

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Yöresi

MİDYAT

Notaya Alan

EREN ERGEN

Derleyen

SENEM KURNAZ

EK B.5: Peyda

PEYDA

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Yöresi

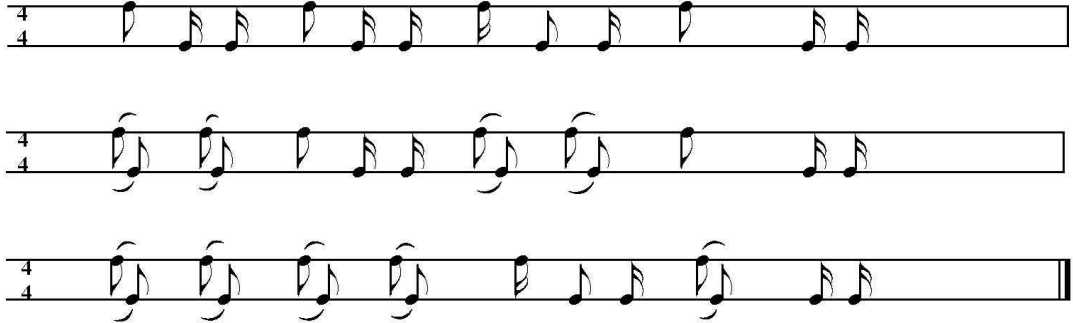
MİDYAT

Notaya Alan

EREN ERGEN

Derleyen

SENEM KURNAZ

EK B.6: Hiddikmedin

HIDDIKMEDİN

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Notaya Alan

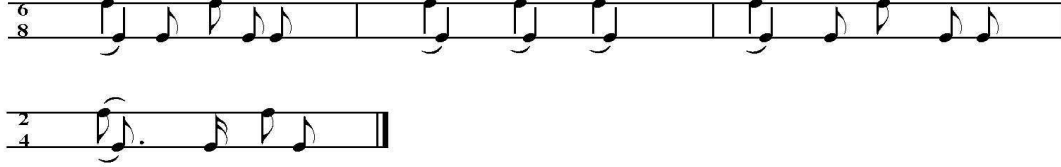
EREN ERGEN

Yöresi

MİDYAT

Derleyen

SENEM KURNAZ

EK B.7: Zamoke

ZAMOKE

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Notaya Alan

EREN ERGEN

Yöresi

MİDYAT

Derleyen

SENEM KURNAZ

EK B.8: Şorra

ŞORRA

Kimden Alındığı

HOŞABA HALK OYUNLARI EKİBİ

Notaya Alan

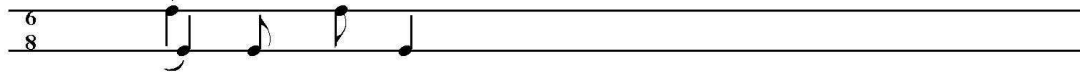
EREN ERGEN

Yöresi

MİDYAT

Derleyen

SENEM KURNAZ

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Senem KURNAZ

Doğum yeri ve Tarihi: Beykoz-28/10/1971

Adres : Hacı Cafer Mh. Arakiyeci sk. 51/19 Üsküdar/İSTANBUL

Lisans Üniversitesi: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı

İlköğrenimini Sokullu Mehmet Paşa İlköğretim Okulunda tamamladıktan sonra orta ve lise eğitimini Haydar Paşa Lisesi'nde devam etti. 1988 yılında liseden mezun olup çalışma hayatına atıldı. 1996 yılında çalışmış olduğu özel şirketten ayrılıp İTÜ/TMDK/THO Bölümüne başladı. 2001 Tarihinde bölüm üçüncüsü olarak konservatuardan mezun oldu.

Konservatuar eğitimi esnasında dansçı olarak katıldığı Kartal Halkoyunları ekibi ile Avrupa ve Anadolu'nun pek çok yerini gezme fırsatı buldu. 1998'den itibaren halkoyunları ve tiyatro öğretmenliğine başladı. Bitirme ödevi olarak Süryani Sosyo Kültürel Yapısı'nı 1999'dan itibaren çalışmaya başladı ve 2001'de bitirme ödevini teslim ederek mezun oldu. Mezuniyetinin arkasından yüksek lisans okumaya hak kazandı.

2001 Yılında Bodrum Halk Eğitim Merkezi ve Bodrum Marmara Koleji'nde halkoyunları öğretmeni olarak çalışmaya başlaması yüksek lisans eğitimine engel oldu. 2006-2007Yılında çıkan aftan faydalanarak yüksek lisansa geri döndü.

Tez konusu olarak Süryani'lerin halkoyunları ve oyun müziklerini çalıştı. 1999'dan beri yaptığı çalışmaların ve Süryani cemaatinin yardımları sayesinde halkoyunları ve oyun müziklerine ulaşabildi. 2001 ve 2007 tarihlerinde Diyarbakır, Mardin, Midyat ve Midyat Süryani köylerini gezerek alan araştırmaları yaptı. 17 Aralık 2007'de İTÜ/BİSED Salonunda Süryani Giyim Kuşamı ve Halkoyunları ile ilgili seminer verdi.

2007 Yılıının aralık ayında müzik öğretmeni olarak Siirt-Kurtalan'a atandı. Bu görevi sayesinde bölge kültürünü ve tez konusunu detaylı çalışma fırsatı yakaladı.

Halen Kurtalan'da müzik öğretmeni olarak çalışmaya devam etmektedir.